

Na Jon

A Lagasai Roxo Na Jon A Xaleie

A Ferawaian Paamua

A fatalafaataana lagasai aanabe' a fataxapiak ina mu buuk taara xalie pana mu Lagasai Roxo. Na Jon a vubuk rao i taa ferawai pana malasuf ina maana mo xapiak aava na Yesus fo vile e fo kuusane. A lamonan sina, naak a malaan: layaan a rabuna ri taa texaas faroxo sena maana mo aanabe' ri taa masam tuuna o na Yesus a Natuna Piran, a mataa ina fakaaxupan. A maana mo na Yesus fo vile ri fakalimaan a gutan ina vepen sina. A mu fefeng sina ri pife masam faroxo sena ferawaian sina e sena mu vilaana sina paamua, taasaxa lumui a Vovau Xaradak a famatavas faroxoi a lamonan siri e ri masam tuuna bak o na Yesus ve nase'. Vulai na Jon fuuna lo lalamon faaxaves paaliu pana Piran aava vesan a maana mo xapiak taasaxa sivimaan xe la xavala e lam lana vipin ina mataa e a taagul la palou itaara mu rabuna.

A Ferawaian A Savat Mataa

¹ Layaan a maana mo xapiak ri tangpat, na Ferawaian fo waan. Na Ferawaian a taagul xuvul pana Piran e narie, na Ferawaian e a Piran, re saxa.

² Nane taxa waan xuvul pana Piran ti la tangpat.

³⁻⁴ Nane fasavat a maana mo xapiak e piau ta saxa mo aava fo savat, a savatmaan ti lana xasa

salan, piau! Nane a fufuna toyan ina maana mo xapiak aava fo waan, nane sang mon. E a toyan sina ve a malang xana mu rabuna.

⁵ E a malang aave a lang lana bina suk taasaxa suk pife fexaxaas i taa xasliue.

⁶ A toxan a saxa mataa aava Piran a fenge, a isina na Jon.

⁷ Nane filimaan malaan sena xasa mataa ina kuus xakaavang. Nane maa kuusan fasavat a lagasai sena malang talo pana kuus xakaavangan sina, a maana rabuna ri taa namkai sena malang aave.

⁸ Nane xa pife malang aave taasaxa nane maa savat xena kuus xakaavang sena malang.

⁹ A malang tuuna naang aava famalang a maana rabuna xapiak, i taxa filimaan xena sangas xolai la xavala.

¹⁰ Pevoxoxo, nane savat la xavala taasaxa naapalaan nane fo vesan a xavala e maana mo xapiak, a maana rabuna ri pife taraxalie.

¹¹ Nane fo savat xe sina maana rabuna sina, taasaxa ri pife fesuaiane.

¹² Taasaxa saxano rabuna xo, ri fesuaiane e nari aava ri namkai sena isina, nane turoxoian nari, ri taa savat rafulak sina Piran,

¹³ a rafulak malaan se' ri fo luxan taasaxa pife sena matatuuna o a vubuxanan sina mataa o sena tamaian, piau! A fufuna savatan siri ve a vubuxanan sina Piran.

¹⁴ Na Ferawaian xo, fesavat mataa e taagul la palou itaara e taara fo xalum a malangan sina, a malangan sina saxa fatak sina Piran, na Tamana. Nane a bas pana xakaavangan xatam e ferawaian tuuna.

¹⁵ A kuusan si Jon sena a malaan. Nane xukulai faagut, “Nabe! ve, a mataa ne fo ferawai sena layaan ne kuus: ‘Nane aava savat lamiak, i taa xasliuau senaso nane fo waan paamuin nenia.”

¹⁶ Ti lana xakaavangan xatam sina, nane fo tavai netaara pana maana mo roxo; saxa mo roxo xuluna saxa mo roxo fulaa maan.

¹⁷ Na Moses a lisanmaan a vuputkai sina Piran taasaxa na Yesus Krai a lisan a xakaavangan xatam e ferawaian tuuna.

¹⁸ Piau ta mataa fo xalum a Piran taasaxa, a Saxa aava fuuna waan faasilak se Tamataara, nane ve a Piran e Lak Fatak Mon e fo waan la xasing ina. Nane fo faxalit a Piran xe sitaara.

A Kuusan Fulaa Si Jon Ina Fasufan

¹⁹⁻²⁰ Saxa yaan xo, a mu matalava sina mu Juda pe Jerusalem ri feng a saxanu priis e saxanu rabuna lana pabung si Livai xe si Jon rao ri taa fine, “Nano nase!?” Ri vil malaane e na Jon a xuus nari malaan, “Nenia, ne pife Krai, a Mataa Failai.” Nane kuus famatavas e pife bit nari.

²¹ E ri fin fulane, “A isam nase!? Nano, no Ilaija?”

E nane xuus nari, “Pife nenia ve.”

E ri fin fulane, “Nano, no matalava ina kuus fatuxai, bo?”

E nane sui nari, “Piau.”

²² E mui ri fine, “Nano nase!? Sui nemaam senaso maam taa lisan fa'uli a ferawaian siim xe siri aava ri feng nemaam. Nano fatak no kuus o nano nase!?”

²³ E na Jon a sui nari pana ferawaian si Aisaia, saxa mataa ina kuus fatuxai sina Piran. A kuus

malaan: “Nenia a saxa ling aava taxa kel lana xobingil, ‘Faxaradak a salan xana Memai.’ ”

²⁴⁻²⁵ E saxanu Ferasi aava fengan xuvul pari, ri fine, “Tamo no pife Kraisi e no pife Ilaija e no pife mataa ina kuus fatuxai xenaso no taxa lo fasuf a maana rabuna?”

²⁶ E na Jon a sui nari, “Nenia, ne fasuf a mu rabuna pana raarum taasaxa la palou imi a saxa taxa tigina e mi pife texaas sena.

²⁷ Nane ve a Saxa aava fo savat lamiak taasaxa a toxan a isin lava sega. Nane ve, ne pife roxo fexaxaas sena mulus a ‘slipa’ sina.”

²⁸ A maana vilaana aanabe¹ a savat faasilak la bina Betani aava waan la xasing ina Raarum Jordan, layaan na Jon taxa fasuf a mu rabuna pave.

²⁹ La yaan mui na Jon a xalum fulan na Yesus i taxa sangasmaan e nane kuus, “Kaalum, a Natuna Sipsip sina Piran aava i taa siak tapin a lalosaat sina maana mu rabuna.

³⁰ Nane ve a saxa ne ferawai sena layaan ne kuus, ‘A mataa aava savat lamiak i taa xasliuau senaso nane waan paamuin nenia.’

³¹ Lumua ne pife texaas sena taasaxa, a fufuna faisok siak pana fasufaana mu rabuna a malaan: xena yil fasavat nane la matana mu rabuna Israel.”

³² E mui na Jon a kuus, “Ne xalum a Vovau Xaradak, a xakaaluman ina malaan sena vaalus, a sivimaan ti la xunavata e maa waan xuluna.

³³ Ne pife fexaxaas sena taraxalie taasaxa, a Saxa aava fengau xena fasuf a mu rabuna pana raarum a xuusau: ‘A mataa aava no xalum a Vovau Xaradak a sivimaan e maa nai xuluna,

nane ve a Saxa aava i taa fasuf a mu rabuna pana Vovau Xaradak.’

³⁴ Ne fo xalum a fakalimaan ananabe¹ e ne kuus faagut o nane ve a Natuna Piran.”

*Saxanu Rabuna Ri Buk Waan Xuvul Pa Yesus
Mt 4:18-22; Mk 1:16-20; Lk 5:2-11*

³⁵ Xe mafu saa xo, na Jon taxa tigina fulaa la xasa nobina pave xuvul pana ro fefeng sina.

³⁶ E layaan nane xalum na Yesus a sangas liu ete nane kuus, “Xalume, a Natuna Sipsip sina Piran!”

³⁷ Layaan a ro fefeng sina re langai a ferawaian sina, re usi moxo na Yesus.

³⁸ Na Yesus a gilim e xalum nare e fin nare, “Rao me sou?”

E re kuus, “Raabai, (A malasuf ina vapaling aanabe¹ ve ‘Tisa’ o Mataa ina Fepitaa) nano, no taxa mamatef faa?”

³⁹ Nane sui nare, “Filimaan e me taa xalume.” E rutul paan e rutul fe savat la lifu aava nane mamatef lana e re waan xuvul pana la vung aave senaso a yaan ve faasilak 4 oklok la leaaf.

⁴⁰ E saxa ire aava fo langai a kuusan si Jon e mui a usi na Yesus, isina na Endru, na ti Saimon Pita.

⁴¹ Nane fe tingin na tina, na Saimon, e xuus malaane, “Maame fo tingin a Mataa Failai, na Messia.”*

⁴² E nane lisan ete xe si Yesus. Na Yesus a xalume e kuus, “Nano, no Saimon, a lak si Jon taasaxa ri taa xali nano pa Sifas.” (Layaan no taa puk a isin aanabe¹ i taa fe savat ‘Pita’ e voxo taara xalie pa Saimon Pita)

* **1:41:** Layaan no taa puk a isin Messia lana pok Griik i taa savat ‘na Krai.’

⁴³ Xe mafu saa xo, na Yesus a buk rao i taa paan xe Galili. Nane tingin na Filip e xuuse, “Usiau!”

⁴⁴ A fufubina si Filip ve pe Betsaida, malaan se Endru narie Saimon Pita.

⁴⁵ Na Filip fe tingin na Nataaniel e a xuuse, “Nemaam fo tingine xo, nane aava na Moses fo kala sena lana mu vuputkai e lana xakalayan sina mu rabuna ina kuus fatuxai, na Yesus a lak si Yosep ti Nasaret.”

⁴⁶ E na Nataaniel a fine, “Ai, a fexaxaas ta mo roxo i taa savat ti Nasaret?”

E na Filip a xuuse, “Filimaan xuvul paga e no maa xalume.”

⁴⁷ Na Yesus a xalum na Nataaniel i taxa filimaan e nane kuus sena, “Kaalum, nabe¹ ve saxa mataa Israel tuuna e nane pi vikit.”

⁴⁸ Na Nataaniel a fine, “Malaafaa no texaas sega?”

E na Yesus a suie, “Paamuin na Filip fe xel nano ne fo xalum nano, no taxa nai lapaana wai xakaap.”

⁴⁹ Na Nataaniel a suie, “Mataa ina Fepitaa, nano, no Natuna Piran; nano, no Piran King sina mu Israel.”

⁵⁰ Na Yesus a xuuse, “Nano, no namkai sega senaso ne xuus nano o ne fo xalum nano lapaana wai xakaap? Ai, no taa xalum a maana mo lava sena mo aanabe¹.”

⁵¹ E mui a xuus fulane, “Tuuna paaliu, no taa xalum a xunavata i taa talakas e mu angelo sina Piran ri taxa laak xe pave e sivimaan xuluna Natuna Mataa.”

2

Na Yesus A Fasavat A Wain Pana Raarum

¹ A yaan talatul lamina, a fenamo ina tamaian a savat la bina Kena pe Galili. E nari, ri xel na nina Yesus o i taa fe waan pave.

² Ri xel na Yesus xuvul pana maana fefeng sina, rao ri taa waan pave sait la fenamo. E voxo nari xapiak ri fe waan.

³ E layaan a wain a taxapus na nina Yesus a xuuse, “Nari, ri fo piau ta wain!”

⁴ E na Yesus a suie, “Aang, taasaxa xenaso no taxa xuusau pana? A yaan siak pife savat lunai.”

⁵ Taasaxa na ninana a xuus a mu sisiak pave, “A so ta mo i taa fasei nami pana, mi taa vile.”

⁶ La faasilak, a toxan a mu vaan pisaxa ina raarum aava ri vesane pana faat, ri taxa tigina. Ri toxan a raarum xena xamak a mari mu Juda malaan sena vilaana ina lotu siri a kuus pana. E mu vaan ri molava e nari saxa saxa ri toxan a ‘lita’ 100 o 150.

⁷ E na Yesus xo a xuus nari mu sisiak, “Fabas a mu vaan pave pana raarum.” E voxo ri fabas nari e ri fe bas soliu.

⁸ E nane fasei nari, “Lavaxa, pituf saa e lisane xe sina mataa aava paamuian a mu tatavai.”

E ri pituf lisane xe sina.

⁹ Layaan a paamua ina fenamo fo num a wain aava fo mo raarum nane xelmaan a mataa fa'ui aava tamai. A paamua ve a vungut sena fufuna wain aave, taasaxa mu sisiak ri texaas.

¹⁰ E a paamua a xuus a mataa fa'ui, “A mu matalava, ri fuuna tavai a mu rabuna pana wain roxo paamua e layaan ri fo num temasaat ri

taa tavai nari pana wain a pife roxo temasaat; taasaxa nano, no fo faxarang a wain roxo paaliu e mo nabe' mon no fasavate.”

¹¹ Nabe' ve a mo fa'ipul mata aava na Yesus a vesane e nane vile la bina Kena pe Galili. Nane faxalit famatavas a roxoyan sina e voxo a mu fefeng sina ri namkai sena.

¹² Lumui nane sivi xe paa Kapanam, nane e na ninana xuvul pana mu tina e mu fefeng sina, nari xapiak ri fe taagul pave pana saxano yaan.

Na Yesus A Xup Tapin Nari, Ri Taxa Faasot Lana Lifu Lotu

Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46

¹³ Layaan a Fenamo ina Paaliuan sina mu Juda a savat faasilak, na Yesus a laak xe Jerusalem.

¹⁴ Lana nobina aava fakaliuan a Tang lifu lotu pave nane xalum a mu rabuna ri taxa faasot pana bulmakau e sipsip e vaalus. E saxanofuna ri taxa nai la mu ivin xena xul faat sina mu rabuna.

¹⁵ E voxo nane vesan a mo ina fesipan pana mu yeis e nane fexup nari xapiak ti lana nobina ina lifu lotu. A xup a mu bulmakau e sipsip e nane tapin xolan a faat sina mu rabuna ina xul faat e puk tapin a mu ivin siri.

¹⁶ E ferawai faagut xe siri aava ri faasot pana vaalus, “Siak tapin et a mo aanabe'! Malaafaa mi fexaxaas sena vil a Lifu si Tamaang malaan sena lifu ina faasot?”

¹⁷ A mu fefeng sina ri lamon fa'uli a xakalayan aanabe': “A sei soxotaana Lifu siim i taa vawau.”

¹⁸ A mu matalava Juda ri fine, “A so ta fakali-maanan no taa faxalit nemaam pana xena turoxo pana vilaana siim?”

¹⁹ E na Yesus a sui nari, “Kawaasan xapin a lifu lotu aanabe' e lana yaan talatul mon ne taa siak fati fulane.”

²⁰ E mui a mu Juda ri kuus, “Ai, ri fo faisok pana mariaas sangafilu talafaat pana pisaxa xena vesan a lifu lotu aanabe' e nano, no taa vil fatigineie lana yaan talatul, bo?”

²¹ Taasaxa nane taxa ferawai sena vipin sina, a lifu lotu sina Piran.

²² Layaan nane fo to fa'ulaa ti lana mamaat, a mu fefeng sina ri lamon fa'uli a kuusan sina e voxo ri namkai sena mu xakalayan e ferawaian aava na Yesus fo kuusane.

²³ Layaan na Yesus a taagul pe Jerusalem la Fename ina Paaliuan a mu rabuna xaves ri namkai sena layaan ri xalum a maana fakalimaan aava nane taxa vile.

²⁴ Taasaxa nane pife turoxoian a mu lamonan siri sena, senaso nane masam faroxo sena vilaana sina mu rabuna

²⁵ e nane pife langai ta ferawaian sina mataa sena rabuna senaso nane fatak a texaas sena so ta lamonan taxa waan sina mu rabuna.

3

Na Nikodimaas A Savat Si Yesus

¹ Saxa Ferasi aava saxa piran sina mu matalava Juda, a isina na Nikodimaas

² a savat si Yesus la vung e kuus malaan, “Mataa ina Fepitaa, maam texaas o no fo filimaan xe nabe' ti la bina sina Piran xena vil a faisok ina fepitaian. Maam lamon malaan senaso a mataa sang mon pife fexaxaas sena vil a maana mo

fa'ipul malaan sema, tamo Piran pife waan xuvul pana.”

³ Na Yesus a suie, “Tuuna paaliu ne xuus nano, tamo ta mataa i taa pife luxan fulaa ti laa'ui, i taa pife xalum a fatataganan sina Piran.”

⁴ Na Nikodimaas a fine, “Malaafaa a mataa vaiak i taa luxan fulaa? Fexaxaas i taa laak fulaa la xu ninana e taa luxan fulaa?”

⁵ E na Yesus a sui fulane, “Tuuna paaliu ne xuus nano, tamo ta mataa a pife luluk pana raarum e pana Vovau nane pife fexaxaas sena laak lana fatataganan sina Piran.

⁶ Lamon pana ferawaian aanabe': layaan a tefin taa luk a lak i taa savat mataa tuuna, bo? Taasaxa, a Vovau i taa luluk pana mo ina Vovau.

⁷ Muta ipul sena ferawaian ne xuus nano pana. Nami xapiak mi taa luxan fulaa ti laa'ui.

⁸ A reref i taxa fiit xolai laso ta bina a vubuxane e nami, mi langaie taasaxa mi vungut o a reref fo savatmaan ti faa o a so ta bina i taa falet xe lana. E voxo a mu rabuna aava ri luxan sena Vovau, ri fexaxaas paaliu malaan sena reref.”

⁹ Na Nikodimaas a fi ai malaan, “Maana mo aanabe', ri taa savat malaafaa?”

¹⁰ Na Yesus a xuuse, “Nano, no Mataa ina Fepitaa ti Israel e no pife masam sena maana mo aanabe'?”

¹¹ Tuuna paaliu ne xuus nano, maam ferawai sena maana mo maam texaas sena e kuus pana maana mo maam fo xalume taasaxa piau ta saxa simi fesiak tuunei a kuusan simaam.

¹² Tamo ne ferawai tuuna xuvul pami sena maana mo ti la xavala e mi pife namkai sena fer-

awaian siak malaafaa mi fexaxaas sena namkai layaan ne ferawai pana mo ti la xunavata?

¹³ A Natuna Mataa, nane sang mon a sivimaan ti laa'ui la xunavata e piau ta mataa fulaa fo waan pe laa'ui.

¹⁴ Na Moses fo yaas fati a tiui 'braas' pe la bina vingil e mui a Natuna Mataa i taa yaas fatian malaan

¹⁵ talo a mu rabuna xapiak aava ri namkai sena, ri taa toxan a toyan vulai, vulai.

¹⁶ “Senaso, a Piran a vubuxan xasingit a mu rabuna xapiak la xavala e voxo nane turoxo pana maatan sina Lak Tomexaan Fatak sina talo nase' ta mataa aava i taa namkai sena, i taa pife maat, taasaxa i taa toxan a toyan vulai, vulai.

¹⁷ A Piran pife feng a Lak Tomexaan sina xena lisan a fakasanaman xe sina mu rabuna xapiak, piau. Nane tavaie pana faisok xena fakaxupaana mu rabuna.

¹⁸ Nase' ta mataa aava namkai sena i taa pife tiisan; nane aava bai namkai sena, a mataa aave fo tiisan xo senaso nane pife namkai sena Lak Saxa Fatak sina Piran.

¹⁹ E a tiisan taa savat malaan: a malang fo savat xuluna xavala, taasaxa mu rabuna xapiak ri vubuxan a suk e ri baian a malang senaso a mu vilaana siri, ri saat paaliu.

²⁰ A mu rabuna aava ri bilai fasaat, ri baian a malang e ri pi sasangas lana malang senaso ri mataut o mu vilaana saat siri taa savat la matavas.

²¹ Taasaxa nari aava ri fuuna taagul lana tuunayan, ri sasangas lana malang e voxo a malang taa faxaalit o a Piran va fufuna mu vilaana roxo

siri.”

A Kuusanaan Na Yesus Si Jon Ina Fasufan

²² Lamina mu yaan aanabe' na Yesus nari mu fefeng sina ri falet xe la xobingil pe Judia e pave nane irimai xuvul pari e fasuf a saxano rabuna.

²³ E na Jon vaxa, taxa fasuf a mu rabuna sait e nane taxa taagul pe Enon faasilak se Selam senaso a raarum molava taxa waan pave e mu rabuna xaves ri fuuna savat xena fasufan.

²⁴ (A yaan aanabe' ve paamuina vipisan si Jon.)

²⁵ E saxano fefeng si Jon xuvul pana saxa matalava sina mu Juda ri fetok sena vilaana ina fasufan lana vuputkai siri.

²⁶ Ri fe savat si Jon e ri xuuse, “Mataa ina Fepitaa, a mataa aava waan xuvul pama la xasa paxasing ina Raarum Jordan — nane aava no fo kuusane — nane vaxa, i taxa fasuf a mu rabuna e nari xapiak, ri taxa lo falet xe sina.”

²⁷ Na Jon a sui nari, “A Piran pe la xunavata i taa lamon pana so ta mo i taa tavai a mataa pana e a mataa taa siak a maana mo aave.

²⁸ Nami fatak mi texaas o ne kuus malaan: ‘Nenia, ne pife Kraiss, a Mataa Failai, taasaxa nenia, ne fo fengan paamuine.’

²⁹ A tefin va mo sina lavana. A fesing sina lavana aava fuuna fangasixe, a waan bang xena langaiaana e layaan a langai a ling ina, nane i taa faamamaas. A faamamaasan aave ve siak e naboxo ne fo bas paaliu pana.

³⁰ A mo roxo o a isina i tafe molava e isaak tafe modak.

³¹ “A Saxa aava savat ti laa'ui i taa paamuian a maana mo xapiak e nane aava savat ti lapia nane

a mo ti la xavala e nane ve taxa ferawai malaan sena saxa ti la xavala. Ne kuus fulaa o nane aava savat ti la xunavata i taa paamuian a maana mo xapiak.

³² Nane taa kuusan a maana mo xapiak nane fo xalume e fo langaie taasaxa mu rabuna ri bai langai a kuusan sina.

³³ Taasaxa mataa aava langai e namkai sena, nane taxa faxaalit o a ferawaian sina Piran a tuuna.

³⁴ Nane aava Piran fo fenge, nane taxa ferawai pana ferawaian sina Piran e a Piran fuuna feng a Vovau sina e a Vovau sina i taa pife taxapus.

³⁵ Na Tamana pe la xunavata nane vubuxan xasingit a Natuna e voxo fo tavaie pana maana mo xapiak.

³⁶ Nase' ta mataa i taxa namkai se Natuna a toxan a toyan vulai, taasaxa nase' ta mataa i taa baian a Natuna i taa pife siak a toyan senaso a maraleian sina Piran taa waan xuluna mataa aave.”

4

Na Yesus Narie Na Tefin Ti Sameria

¹ Nari mu Ferasi ri langai o a mu rabuna aava ri siak a fasufan si Yesus e ri usie, ri rabuna xaves paaliu seri aava ri usi na Jon

² taasaxa pife na Yesus ve taxa fasuf nari, a mu fefeng sina ri taxa fasuf nari xapiak.

³ E layaan na Yesus a texaas sena lalamonan siri mu Ferasi, nane ta'ulan a maana mu bina Judia e fe ulaa fulaa xe la mu bina pe Galili.

⁴ Layaan ri taxa ulaa saa, nane e mu fefeng sina, ri fe sangas dal a bina Sameria.

⁵ E ri fesavat la saxa bina pe Sameria ri xalie pa Saikar. A bina ve taxa waan faasilak la bina aava na Yaakop fo tavai a lak sina, na Yosep, pana.

⁶ A raakaaf ina raarum na Yaakop fo xafe, taxa waan pave. A bina xo fo paanaas e na Yesus a maagus fadak sena sangasan sina e voxo maa nai la vangana raakaaf.

⁷ Layaan a saxa tefin ti Sameria a savat xena pituf raarum na Yesus a fine, “A fexaxaas no taa tavaiau pana raarum?”

⁸ (A mu fefeng sina ri fo laak xe lana bina aapave xena maraan fanganan.)

⁹ A tefin ti Sameria a xuuse, “Nano, no mataa ti Judia e nenia, ne tefin ti Sameria. Xenaso no nungau pana raarum?” (A mu Juda ri pi fesingan a mu Sameria.)

¹⁰ Na Yesus a suie, “Tamo no texaas sena tatavaiian sina Piran e no masam faroxo sese' fo nung nano pana raarum, naak no tamaa nunge e i taa tavai nano pana raarum aava toyan a toyan.”

¹¹ E a tefin a xuuse, “Matalava, no piau ta mo xena pituf raarum e a raakaaf aanabe' a tu. No taa pituf raarum ina toyan faa?”

¹² Nano, no matalava molava sena butaara na Yaakop aava tavai netaara pana raakaaf aanabe', bo? Nane fatak fo num a raarum ti lana e fulaa a mu rafulak sina e mu tiir, sipsip e bulmakau sina vaxa, ri num ti lana.”

¹³ E na Yesus a suie, “Nase' ta mataa aava num a raarum aanabe' i taa ma'iu fulaa,

¹⁴ taasaxa nase¹ ta mataa i taa num a raarum ne tavaie pana, i taa pife ma'iu fulaa. Tuuna a raarum ne tavaie pana i tafe savat malaan sena matana raarum pe la xunus ina e a mataa aave i tafe bas pana toyan vulai, vulai.”

¹⁵ E a tefin a nunge, “Matalava, tavaiau pana raarum aanabe¹ talo ne taa pife ma'iu e ulaa xe nabe¹ xena pituf raarum fulaa.”

¹⁶ E nane xuuse, “Falet, fe xel na lavaam e me ulaamaan.”

¹⁷ E nane suie, “Nenia, ne piau ta lavaak.”

E na Yesus a xuuse, “No kuus tuuna layaan no kuus o no piau ta lavaam.

¹⁸ A mo tuuna o no fo toxan a mu lavaam pama e a mataa aava no taxa taagul xuvul pana naboxo a pife lavaam. Aang, a ferawaian no kuusane monabe¹ mon a tuuna paaliu.”

¹⁹ “Ai, matalava” a tefin a kuus, “Naboxo ne texaas o nano, no saxa mataa ina kuus fatuxai.

²⁰ A mu bumaam ri naangus xuluna put aanabe¹, taasaxa nami mu Juda mi kuus faagut o a bina ina naangusan tuuna sitaara i taxa waan pe Jerusalem.”

²¹ E na Yesus a kuus xe sina, “Langai faroxoiau; saxa yaan i taa savat e a naangusan xe sina Tamataara i taa pife waan xuluna put aanabe¹ o pe Jerusalem.

²² Nami, mi nangus a mo mi pife masam sena; maam nangus a saxa maam texaas sena, senaso a fufuna fakaaxupan a savat la palou ina mu Juda.

²³ Taasaxa a yaan i taa savat e naboxo taxa waan faasilak, layaan a mu rabuna aava ri namkai tuuna ri taa nangus na Tamataara pana

vovau e pana lamonan tuuna. E voxo na Tamataara taxa seng a mu rabuna ri fexaxaas xena nangus tuuneie.

²⁴ A Piran ve a vovau e nari aava rao ri nanguse, ri taa nanguse pana vovau e pana lamonan tuuna.”

²⁵ A tefin a xuuse, “Ne texaas o a Mataa Failai (nane aava ri xalie pa Krais) i taxa filimaan. E layaan i taa savat i taa xuus fatexaas netaara pana maana mo xapiak.”

²⁶ E na Yesus a xuuse, “Nenia mon ne mataa aave; naboxo taare taxa irimai.”

A Mu Fefeng Ri Savat Ulaa

²⁷ E monabe¹ mon a mu fefeng si Yesus ri savat e ri maa ipulane taxa irimai xuvul pana tefin, taasaxa piau ta saxa a fine o “A so to mo no vubuxane?” o “Xenaso no irimai xuvul pana?”

²⁸ A tefin xo, a ta'ulan a vuk ina pituf raarum e falet xe la bina e fe xuus a mu rabuna,

²⁹ “Filimaan e mi maa xalum a mataa aava xuus fatexaasau pana maana mo xapiak aava ne fo mo vile. Naak, nane ve a Mataa Failai?”

³⁰ Nari, ri savat xe lamalei sena bina e ri fepaan xe sina.

³¹ La noyaan aave xo, a mu fefeng ri xuuse, “Mataa ina Fepitaa, no fangan saa xalak.”

³² E nane sui nari, “Nenia, ne toxan a fanganan aava mi vungut sena.”

³³ E mu fefeng ri ferawai la palou iri xa o “Naak, a saxa mataa fo tavaie pana fanganan?”

³⁴ Na Yesus a xuus nari, “A fanganan siak a malaan, ne taxa vil a vubuxanan sina Saxa aava fo fengau e vaxa xena fataxapin a faisok sina.

³⁵ Mi fuuna ferawai malaan bo? ‘A fulun talafaat e a yaan ina faxuvul a fanganan taa savat.’ Taasaxa ne xuus nami: kaalum xolai, xalum a mu uma, naboxo ri fo matoxol e ri fo fexaxaas sena faxuvulan.

³⁶ E naboxo a mataa ina siaxaana fanganan i taxa faisok pana faxuvulaana e i taa siak a mamareiai sina. E a mo nane taxa faxuvule ve a toyan vulai, vulai. E voxo a mataa aava xapis a kam ina fanganan e a mataa aava siak faxuvul a fanganan re taa faamamaas xuvul.

³⁷ E voxo a ferawaian ti kavai aanabe' a tuuna o saxa i taa xapis a kam ina fanganan e xasafuna i taa faxuvul a fanganan ina.

³⁸ Nenia, ne feng nami xena siak faxuvul a fanganan aava paamua mi pife faisoxane. Sax-anofuna ri fo faisok faagut pana e nami, mi taxa faisok xuvul pari layaan mi taxa siak faxuvul a fanganan aave.

A Mu Sameria Xaves Ri Namkai

³⁹ A mu Sameria xaves ti la bina aave ri namkai se Yesus sena ferawaian sina tefin aave layaan nane kuus, “Nane xuus fatexaasau pana maana mo xapiak aava ne fo mo vile.”

⁴⁰ Layaan a mu Sameria ri savat si Yesus ri nunge o i taa taagul xuvul pari. E nane taagul la palou iri fefexaxaas sena yaan taragua.

⁴¹ E a rabuna xaves ri namkai senaso ri langai a ferawaian sina.

⁴² E ri xuus a tefin aave, “Maam namkai naboxo taasaxa fufuna namkaian simaam pife sena ferawaian siim. Nemaam fatak fo langaie e maam

texaas tuuna o a Mataa aanabe' ve i taa fakaxup a mu rabuna la xavala.

Na Yesus A Vil Faroxoi A Lak Sina Matalava

⁴³ Lamina yaan taragua aave nane ta'ulan nari xena falet xe puua Galili.

⁴⁴ (Paamua na Yesus fatak fo kuus sena mu rabuna ina kuus fatuxai o a mu rabuna ti la fufubina siri ri taa pife suaian nari.)

⁴⁵ Layaan nane savat pe Galili, a mu Galili ri faamamaas sena, senaso nari vaxa ri fo falet xe Jerusalem e ri waan pave la Fenamo ina Paaliuan. E ri fo xalum a maana mo xapiak nane fo vile pave.

⁴⁶ E nane savat fa'ulaa la bina Kena pe Galili, a bina aava nane fo puk a raarum e fasavat a wain. E pave saxa matalava sina piran king taxa waan bange e a lak sina taxa mati giis pe Kapanam.

⁴⁷ A mataa aave a langai o na Yesus fo savat pe Galili ti Judia. E nane falet xe sina e nung faagutane o i taa fe vil faroxoi a lak sina aava faasilak i taa maat.

⁴⁸ E na Yesus a kuus, “Nami mu rabuna mi lamon malaan: tamo mi tamaa xalum a mo fa'ipul o a mo ina gutan mi taa namkai.”

⁴⁹ Taasaxa matalava sina piran king a xuuse, “Piran, filimaan ulaa lak siak i tamaa maat.”

⁵⁰ Na Yesus a xuuse, “Ulaa saa. A lak siim i taa to.”

E a matalava a namkai pana ferawaian na Yesus a xuuse pana e falet.

⁵¹ Layaan nane taxa falet e pife savat lunai, a mu sisiak sina ri maa fesuaiane la salan e ri xuuse o a lak sina i taxa waan faroxo.

⁵² E nane fin nari, “Laso ta yaan a lak siak fo savat faroxo?”

E ri suie, “Lanef, faasilak la paanaas, a giisan sina ta'ulane.”

⁵³ E a tamana lak a texaas o a yaan aapave a yaan fatak aava na Yesus fo xuuse, “A lak siim i taa to.” E voxo a mataa aave e maana rabuna lana lifu sina ri namkai se Yesus.

⁵⁴ A mo aanabe¹ a fataraguiiana fakalimaan aava na Yesus a vile layaan nane falet xe Galili ti Judia.

5

Na Yesus A Vil Faroxoi A Mataa La Raarum Betesda

¹ Saxanu yaan lumui na Yesus a laak xe Jerusalem xe la fenamo lava sina mu Juda.

² E pave la bina Jerusalem, faasilak la matana bina ri xalie pana Yalaxau sina mu Sipsip, ri toxan a bina pana raarum xena susuuf, lana pok bina Erameik ri fuuna xalie pana Betesda. E a bina raarum aanabe¹ a toxan a ‘veraanda’ pama a fakaliuane.

³ La bina aapave, a mu rabuna pana matafanan ri fuuna faxuvul, a maana buk rabuna malaan: a mataa piif, mataa pana kana tapil, o a mataa pana kana o mana maat. Nari, ri fuuna waan bang a faburaaxan ina raarum.

⁴ Senaso la saxano yaan a angelo i taa sivi xe pave e i taa faburaak a raarum. E nase¹ ta mataa i taa du paamua lana raarum lamina faburaaxan ina, a mataa aave i tafe roxo fulaa sena so ta giisan aava fo sipe.

⁵ Lavaxa, saxa mataa taxa mati pave fo toxan a giisan pana mariaas sangafilu talatul pana pisiktul.

⁶ Layaan na Yesus a xalume, nane texaas o a mataa aave fo waan lokavai paaliu e a xuuse, “No vubuk roxo fulaa?”

⁷ E a mataa pana giisan a suie, “Matalava, ne piau ta mataa xena xavang faduiiau lana raarum layaan a angelo fo faburaaxe, la yaan ne taxa rao ne du a xasa mataa fo du paamuin nenia.”

⁸ E na Yesus a xuuse, “Tamasiak, siak a ivin siim e no sangas.”

⁹ E monabe! mon a mataa aave a savat roxo e nane siak a ivin sina e sangas.

A yaan aanabe! ve a Yaan ina Fangaafusan.

¹⁰ E voxo a mu matalava Juda ri xuus a mataa aava fo roxo fulaa, “Nabe! ve a Yaan ina Fangaafusan, pife roxo no taxa yaas a ivin siim!”

¹¹ E nane sui nari, “A mataa aava vil faroxoiau a xuusau, ‘Siak a ivin siim e no sangas.’”

¹² E ri fine, “Nase! ta mataa a xuus nano, ‘Siak a ivin siim e sangas?’”

¹³ Taasaxa, a mataa aava vil faroxoian, a vungut o nase! ve fo vil faroxoie. E na Yesus fo laak malit senaso a malila molava ri waan la bina aapave.

Na Yesus Fepitaa Pana Tamana Narie Natuna

¹⁴ Mui xo, na Yesus a tingin a mataa aave lana tang lifu lotu e xuuse, “Kaalum, no fo vil faroxoian, muta faasaal fulaa, tamo no bilai fasaat naak a mo saat sena giisan siim tamaa savat la toyan siim.”

¹⁵ E a mataa aave a paan e fe xuus a mu matalava Juda o na Yesus mon fo vil faroxoie.

¹⁶ E voxo lamina yaan aanabe' a mu matalava Juda ri vil pangan na Yesus senaso nane fo vil a mo fa'ipul aanabe' la Yaan ina Fangaafusan.

¹⁷ E na Yesus a xuus nari mu matalava Juda, “Mi lamon o na Tamaang taxa fangaafus sena faisok sina, bo? Piau! Naboxo nane taxa faisok e nenia vaxa, ne taxa faisok malaan sena.”

¹⁸ E voxo nari mu matalava Juda ri faagut paaliu pana punuk na Yesus senaso ri lamon o i taxa kawaasan a Yaan ina Fangaafusan e fulaa ri baian nane kuus o a Piran ve na Tamana. Layaan nane kuus malaan ri texaas o nane kuus o nane e a Piran, re fexaxaas.

¹⁹ Na Yesus a xuus fulan nari, “Tuuna paaliu ne xuus nami, na Natuna mon, a pife fexaxaas sena vil ta saxa mo. Nane a fexaxaas i taa vil a mo aava nane fo xalum na Tamana vile. E voxo so ta vilaana na Tamana taxa vile, na Natuna taa usie sait.

²⁰ Senaso na Tamana a vubuxan xasingit na Natuna e nane taxa faxalite pana maana mo xapiak aava nane taxa vile. A mo fa'ipul mi fo xalume, na Tamana taa faxalit na Natuna pana maana mo molava sena e voxo mi taa ipul temasaat seri.

²¹ Na Tamana a fexaxaas sena yaas fatiginei a mu mamaat e tavai nari pana toyan, bo? E na Natuna vaxa taa tavai nari aava nane taa siak fati nari, pana toyan.

²² Ne kuus tuuna, na Tamana taa pife tiis ta saxa mataa. A maana mo xapiak ina tiisan na Tamana fo tavai na Natuna pana

²³ talo nari mu rabuna xapiak taa suai se Natuna malaan se' ri suai se Tamana. Na Tamana fo feng na Natuna e nase' ta mataa i taa pife suaiane, i taa pife suaian sait na Tamana.

²⁴ “Ne xuus tuunei nami, tamo ta mataa aava langai a ferawaian siak e namkai sena Saxa aava fo fengau, a mataa aave a toyan a toyan vulai. E nane aave i taa pife xalum a yaan ina tiisan senaso nane fo xasliu a maatan e taxa to.

²⁵ Ne xuus tuunei nami fulaa: saxa yaan taxa filimaan e fo savat naboxo, e la yaan aave a mu mamaat ri taa langai a ling i Natuna Piran e nari aava ri langai faroxo ri taa to.

²⁶ Na Tamana a fufuna toyan, bo? E vaxa nane siak fati na Natuna talo i taa waan a fufuna toyan sait.

²⁷ E saxa mo fulaa, nane fo tavaie pana ngavuk ina tiisaana maana mo xapiak senaso nane ve a Natuna Mataa.

²⁸ “Muta ipul sena ferawaian aanabe', senaso a yaan taxa filimaan e lana yaan aave a maana rabuna aava ri fo maat e ri taxa waan la bina mamaat, ri taa langai a ling i Natuna,

²⁹ e ri taa savat xe sina. Nari aava mu vilaana siri roxo ri taa siak a toyan vulai e nari aava mu vilaana siri pife roxo ri taa siak a fakasanaman.

³⁰ Nenia, ne piau ta gutan xena vil ta saxa mo; ne taxa titiis fexaxaas sena ferawaian sina Tamaang e a tiisan siak a fatak senaso ne pife usi a vubuxanan siak, ne taxa usi a vubuxanan sina Saxa aava fo fengau.

A Mu Kuusan Se Yesus

³¹ “Tamo nenia fatak ne kuusanau, a kuusan siak a pife fexaxaas.

³² Taasaxa toxan a saxa fulaa aava kuusanau e nenia, ne texaas o a kuusan sina sega a tuuna.

³³ “Mi fo fin na Jon e nane fo ferawai fatak.

³⁴ Nenia, ne pife lalamon faagut sena kuusan siri mu rabuna mon, taasaxa ne xuus nami pana talo mi taa fakaaxupan.

³⁵ Na Jon a malaan sena laam aava taxa raam e lang faagut e mi fo faamamaas pana malangan sina pana saxano yaan mon.

³⁶ “Taasaxa a kuusan sega a molava sena kuusan si Jon. A mu faisok aava na Tamaang fo tavaiau pana xena fataxapine, a maana faisok aave nenia, ne taxa vile. A mu faisok aanabe' ri kuusanau sait e ri faxalit nami o na Tamaang fo fengau.

³⁷ E na Tamaang aava fo fengau, nane vaxa fo kuusanau. Mi pi lalangai a ling ina e mi pi xaxalum a vipin ina.

³⁸ A ferawaian sina a pife taagul la xunus imi senaso mi pife namkai sena saxa aava nane fo fenge.

³⁹ Mi taxa seng, seng vulai lana Xakalayan ina Ferawaian sina Piran senaso mi lamon o a toyan vulai taxa waan lana, taasaxa a Xakalayan aanabe' taxa kuusanau

⁴⁰ e mi bai filimaan xe siak xena siak a toyan aanabe'.

⁴¹ “Nenia, ne pife lalamon temasaat pana suaian sina mu rabuna,

⁴² taasaxa ne texaas o nami, mi piau ta vubuxan xasingitan sena Piran la xunus imi.

⁴³ Ne fo savat nabe' lapaana isina Tamaang e mi pife suaian nenia. Tamo ta saxa mataa i taa

savat lapaana isin sina fatak mon, mi taa suaian nane, bo?

⁴⁴ Malaafaa mi fexaxaas sena namkai layaan mi lalamon temasaat sena suaian simi e mi pife seng a suaian aava Piran fatak a fexaxaas sena tavai nami pana.

⁴⁵ “Muta lamon o nenia, ne taa gel tifi nami la mata Tamaang, piau. Na Moses aava mi lamon o i taa xavang nami, nane ve i taa gel tifi nami.

⁴⁶ Tamo mi fo namkai sena Xakalayan si Moses mi taa namkai sega senaso nane fo kala sega.

⁴⁷ Tamo mi pife namkai sena Xakalayan sina, malaafaa mi taa namkai sena ferawaian siak?”

6

Na Yesus A Fafangan A Rabuna 5,000

Mt 14:13-21; Mk 6:32-44; Lk 9:10-17

¹ Lumui na Yesus a laak xuluna xaati e falet xe la xasa paxasing ina Laman Galili; ri xalie pana Raarum Taibirius.

² A toxan a tang malila taxa usie senaso ri fo xalum a maana mo fa'ipul aava nane fuuna vile xena vil faroxoi a mu rabuna pana giisan.

³ Na Yesus a ung e laak xe xuluna put e fe nai pave xuvul pana mu fefeng sina.

⁴ A fenamo molava sina mu Juda, a Yaan ina Paaliuan, fo faasilak.

⁵ Na Yesus a kaalum e xalum a tang malila taxa savatmaan xe sina e nane fin na Filip, “Taara taa maraan a bret fexaxaas xena fafangan a mu rabuna aapave faa?”

6 Nane kuus malaan senaso nane buk tafang mon na Filip, taasaxa nane fatak xa a texaas o so ta mo nane i taa vile.

7 Na Filip a suie, “Ai, tamo ne faisok pana fulun pisiktul, ne pife fexaxaas sena maraan a bret fexaxaas xena fafangan nari xapiak pana xavil modak, modak.”

8 Taasaxa saxa fefeng, na Endru, na ti Saimon Pita, a kuus,

9 “A toxan a saxa lak modak nabe' pana bret baali pama e a din taragua; taasaxa fanganan modak malaan a pife fexaxaas xena fafanganan nari xapiak.”

10 Na Yesus a kuus, “Xuus a mu rabuna o ri taa nai.” A bina aave ve toxan a yi e mu tomexaan xo ri nai su' e a xakatan siri ve faasilak 5,000.

11 Na Yesus a siak a bret baali e fenung e kuus faasiroxo paaliu xe sina Piran. Mui nane viak a bret e tavai a mu rabuna aava ri nai xolai pana e nane vil malaane pana din sait. E mu rabuna xapiak ri siak fanganan fefexaxaas sena vubuxanan siri.

12 Layaan ri fo maasi xo, na Yesus a xuus a mu fefeng sina, “Faxuvul a mu xavil xapiak aava ri taxa waan senaso ne buk o piau ta saxa xavil i taa milung.”

13 Lavaxa, ri faxuvule e ri fabas a bi sangafilu saxa pana taragua pana mu xavil ina bret baali aava waan lamina fanganan.

14 A mu rabuna ri xalum a mo fa'ipul aava na Yesus fo vile e ri kuus, “A tuuna, nane ve a Mataa ina Kuus Fatuxai aava kawai ri fo kuus o i taa filimaan xe la xavala.”

¹⁵ E voxo na Yesus fo texaas o nari rao ri taa yote e ri taa fatigineie malaan sena 'king' siri e nane sang mon fe laak fufunai xe xuluna put.

Na Yesus A Sangas Xuluna Laman

Mt 14:22-33; Mk 6:47-51

¹⁶ Lavaxa, a bina xo leaaf paaliu e mu fefeng si Yesus ri sivi xe la gun.

¹⁷ Ri xawas xuluna xaati e rao ri taa falet xe Kapanam. A bina xo suk e na Yesus a pife savat siri lunai.

¹⁸ Ri taxa falet e a tof a savat siri senaso a reref molava taxa tigena.

¹⁹ Lamina yaan ri xaul, xaul naak faasilak a kilomita pama o pisaxa, ri xalum na Yesus i taxa sangasmaan xuluna laman. Nane savat faasilak la tana xaati e ri mataut fasaat paaliu.

²⁰ Nane xuus nari, "Nenia move, muta mataut!"

²¹ E ri vubuk o i taa xawas xuluna xaati e fataapus paaliu ri savat la bina aava rao ri ung lana.

²² La yaan lamina a malila aava ri waan pave la xasing ina laman, ri texaas o a xaati saxa mon fo waan pave e mu fefeng si Yesus sang mon ri fo falet taasaxa nane pife xawas xuluna xaati xuvul pari.

²³ Xasano xaati ti Taibirius ri savat xe la bina aapave; a bina aave a malila fo ngan a bret aava Memai fo fenung xuluna

²⁴ e voxo, layaan a malila ri texaas o na Yesus e a mu fefeng sina ri pife waan fulaa, nari sait ri xawas xuluna maana xaati e ri falet xena seng na Yesus pe Kapanam.

25 Layaan ri tingine la xasa paxasing ina laman ri fine, “Ai, Mataa ina Fepitaa, laso ta yaan no fo savat nabe'?”

26 Na Yesus a sui nari malaan, “Tuuna paaliu ne xuus nami, mi pife sengau senaso mi xalum a mo fa'ipul ne vile. Taasaxa mi sengau senaso mi fo ngan a bret pave e mi maasi.

27 Muta faisok pana maana buk fanganan aava i taa masiik, piau. Taasaxa faisok pana fanganan aava i taa waan vulai e i taa lisan a toyan xe vulai. A fanganan naang ve a Natuna Mataa i taa tavai nami pana senaso a Piran Tamataara fo siak fatie e tavaie pana gutan xena vil malaane.”

28 E ri kuus, “A so ta mo maam taa vile xena vil a faisok aava Piran a vubuxane?”

29 Na Yesus a sui nari, “A faisok sina Piran a malaan: ‘Mi taa namkai sena saxa aava Piran fo fenge.’”

30 E ri xuus fulane, “Lavaxa, a so ta fakali-maanan no taa vile talo maam taa xalume e namkai sema. No taa vil a so?”

31 A mu butaara ri ngan a mo taara xalie pana ‘maanaa’ pe la xobingil, malaan sena Ferawaian sina Piran aava kuus: ‘Nane tavai nari pana bret ti la xunavata xena fanganan.’ *Tln 16:4,15*

32 Na Yesus a xuus nari, “Ne taa xuus tuunei nami pana fufuna ferawaian aave, na Moses pife tavai nami pana bret ti la xunavata, taasaxa a malaan, na Tamaang i taxa tavai nami pana bret tuuna ti la xunavata.

33 Senaso a bret sina Piran a mo aava sivimaan ti la xunavata e i taa tavai a mu rabuna la xavala pana toyan.”

³⁴ E ri nunge, “Memai, tavai nemaam pana bret aanabe' vulai.”

³⁵ Na Yesus a xuus nari, “Nenia xa, ne bret ina toyan, nase' i taa filimaan xe siak i taa pife lagai e vaxa nane aava i taa namkai sega i taa pife ma'iu fulaa.

³⁶ Ne xuus nami o mi fo xalumau taasaxa mi pife namkai lunai sega.

³⁷ A maana rabuna aava Piran a tavaiau pana, ri taa tamana filimaan xe siak e ne taa pife feng tapin ta saxa mataa aava i taa savat xe siak.

³⁸ Senaso ne pife sivimaan ti la xunavata xena vil a vubuxanan siak, piau. Ne fo sivimaan xena vil a vubuxanan sina saxa aava fengau.

³⁹ E a vubuxanan sina saxa aava fengau a malaan: nari mu rabuna aava nane fo tavaiau pari, ne taa pife ta'ulan ta saxa iri. Taasaxa ne taa fatatoi fa'uli nari xapiak lana Yaan Fataxapiak.

⁴⁰ A vubuxanan si Tamaang a malaan: a maana mu rabuna aava ri xalum tuunei na Natuna e ri namkai sena, nari xo ri taa siak a toyan vulai, vulai, e fulaa ne taa fatatoi fa'uli nari lana Yaan Fataxapiak.”

⁴¹ E nari mu Juda ri fefinaas xolai se Yesus senaso nane kuus, “Nenia, ne Bret aava sivimaan ti la xunavata.”

⁴² E ri kuus, “Nane na Yesus, bo? A lak si Yosep? Na tamana narie ninana, taara texaas sere, bo? Malaafaa nane kuus: ‘Nenia, ne fo sivimaan ti la xunavata?’”

⁴³ Na Yesus a xuus nari, “Muta lo fefinaasai malaave.

⁴⁴ Piau ta saxa a fexaxaas sena filimaan xe siak tamo na Tamataara aava fengau, a pife xe. E

nase' ta mataa aava fo xelan, ne taa fatatoie la Yaan Fataxapiak.

45 A xakalayan aanabe' taxa waan lana Xakalayan sina mu rabuna ina kuus fatuxai: 'E nari xapiak, a Piran taa fapiti nari.' *Ais 54:13* A maana rabuna xapiak aava ri fo langai a ferawaian si Tamataara e ri fo siak a texaasan sena, nari ve ri taa filimaan xe siak.

46 Piau ta mataa fo xalum na Tamataara taasaxa saxa aava fo sivimaan ti laa'ui sina Piran, nane sang mon fo xalum na Tamataara.

47 Ne xuus tuunei nami, nane aava namkai i taa toyan a toyan vulai, vulai.

48 Nenia ve ne Bret ina Toyan.

49 A mu bumi ri ngan a 'maanaa' pe la bina xobingil, taasaxa ri femaat.

50 Nabe' ve si a bret aava sivimaan ti la xunavata e voxo layaan ta mataa taa ngane i taa pife maat.

51 Nenia xa, ne bret i taxa to aava sivimaan ti la xunavata. Tamo ta mataa taa ngan a bret aanabe' i taa to vulai. A bret aanabe' ve a vipin iga aava ne taa lisane xena maraan fa'uli a maana rabuna ti la xavala."

52 E voxo mu Juda ri fetok faagut la palou iri, "Malaafaa a mataa aanabe' a fexaxaas sena tavai netaara pana vipin ina xena nganaana?"

53 E na Yesus a xuus fulan nari, "Ne taxa xuus tuunei nami, tamo mi pife ngan a meska ina Natuna Mataa e mi pife num a ria ina, mi taa piau ta toyan tuuna.

54 Nase' ta mataa taa ngan a meska iga e num a ria iga, nane ve, a toyan a toyan vulai e ne taa tamana fatatoie la Yaan Fataxapiak.

⁵⁵ Senaso a meska iga a fanganan tuuna e a ria iga a mo ina numan tuuna.

⁵⁶ Nase' ta mataa i taa ngan a meska iga e i taa num a ria iga, i taa taagul lapaana gutan siak e nenia, ne taa taagul xuvul pana.

⁵⁷ Ta mataa aava i taa ngan vulanau i taa to senaso nenia, ne taxa to. A mo aanabe' a fexaxaas senaso na Tamataara fo fengau e ne taxa to vulai lapaa Tamataara.

⁵⁸ Nabe' ve a bret aava sivimaan ti la xunavata. A pife malaan sena 'bret maanaa' a mu bumi fo ngane, piau. A bret siri a pife ti votan a maatan seri. Taasaxa nane aava i taa ngan a bret aanabe' i taa siak a toyan vulai, vulai."

⁵⁹ Na Yesus a kuus malaan layaan nane taxa fapiti nari lana lifu ina faxuvulan pe Kapanam.

Saxano Fefeng Si Yesus, Ri Ta'ulane

⁶⁰ E xaves ina mu fefeng si Yesus, layaan ri langai a ferawaian aanabe' ri kuus malaan, "A ferawaian aanabe' a lagaf temasaat. Nase' fexaxaas i taa langaie?"

⁶¹ Na Yesus a texaas lana xunus ina o a mu fefeng sina ri taxa fefinaas sena mo aanabe' e a xuus nari, "A ferawaian aanabe' naak i taxa fakasal temasaatan nami, bo?"

⁶² A so ta mo i taa savat tamo mi taa xalum a Natuna Mataa i taxa laak fa'ulaa xe la bina aava nane waan lana paamua?

⁶³ A Vovau a tatavai pana toyan; a vipin o meska, re mo palau mon. A mu vapaling aava ne fo xuus nami pana, nari ve ri vovau e ri toyan xana mataa.

⁶⁴ Taasaxa saxanofuna imi, mi pife namkai.” Senaso na Yesus fo texaas ti la tangpat o nase' ta mu fefeng sina ri pife namkai tuuna e nane texaas o nase' i taa pet lisane.

⁶⁵ E nane kuus fulaa, “A vilaana aanabe' a fufuna ferawaian siak layaan ne xuus nami o piau ta mataa fefexaxaas sena filimaan xe siak tamo na Tamataara a pife xe.”

⁶⁶ Tangpat la yaan aanabe' e falet, saxano fefeng sina ri ta'ulane e ri pife sangas xuvul pana fulaa.

⁶⁷ E na Yesus a fin nari mu yaamut sangafilu saxa pana taragua, “Nami vaxa, mi buk paan patak?”

⁶⁸ E na Saimon Pita a suie, “Memai, maam taa falet xe sise'? Nano, no toxan a ferawaian ina toyan vulai

⁶⁹ e maam fo namkai e masam tuuna o nano, no Saxa Mataa Taap sina Piran.”

⁷⁰ E na Yesus a suie, “Ne fo siak fati nami bo, nami Sangafilu Saxa pana Taragua? Taasaxa saxa la palou imi ve si Setan.”

⁷¹ Nane taxa ferawai se Judas, na natu Simon Iskeriot senaso nane a saxa sina mu Sangafilu Saxa pana Taragua e nane ve i taa pet lisan na Yesus.

7

Na Yesus A Laak Xe La Saxa Fenamo Pe Jerusalem

¹ Lamina mu yaan aanabe' na Yesus a falet e fe sangas xolai pe Galili. Nane vil malaane senaso a mu Juda pe Judia rao ri punuxe.

² Mui xo, saxa fenamo sina mu Juda a faasilak, a Fenamo ina Sawat.

³ E voxo nari mu ti Yesus ri xuuse, “Ta'ulan a bina aanabe' e no falet xe Jerusalem talo a mu fefeng siim pave ri taa xalum a mu faisok lava aava no taxa vile.

⁴ Senaso tamo ta mataa a vubuk o a mu rabuna xaves ri taa texaas sena, i taa pife fun a faisok sina. Nano, no fuuna vil a maana mo aanabe' e voxo faxalit a mu rabuna la xavala pana.”

⁵ Ri kuus malaan senaso nari, mu fetinan vaxa, ri pife namkai sena.

⁶ Na Yesus a xuus nari, “A yaan roxo siak a pife savat lunai taasaxa nami a maana yaan xapiak ri roxo semi.

⁷ A mu rabuna ti la xavala ri pife fexaxaas sena baian nami, taasaxa ri baianau senaso ne fuuna kuus o a maana mu vilaana ri vivile ri saat sang.

⁸ Mi laak saa xe la fenamo aapave. Ne taa pife laak lunai senaso a yaan roxo xanak pife savat lunai.”

⁹ Nane kuus malaan e a waan su' pe Galili.

¹⁰ Taasaxa lamina yaan ri fo paan xe la fenamo, nane sait a laak saa taasaxa pife sangas la matavas, nane falet fufunai mon.

¹¹ Pave la fenamo a mu Juda ri taxa lo senge e ri kuus, “Faa ta mataa aave?”

¹² La palou ina tang malila aave ri taxa lo fefinaas xolai sena. Saxanofuna ri kuus, “Nane a mataa roxo!”

E xasanofuna ri sui nari, “Piau, nane taxa familung a rabuna xaves!”

13 Taasaxa nari xapiak ri pife ferawai sena la matavas senaso ri mataut sena mu matalava Juda.

14 La palou ina Fenamo, na Yesus a laak xe la tang lifu lotu e fefepitaa.

15 A mu matalava Juda ri ipul e ri kuus, “A mataa aanabe', piau taa mataa fe fapitie, bo? E malaafaa nane fo siak a texaasan aapave?”

16 E na Yesus a sui nari, “A fepitaian aanabe' a pife mo siak taasaxa mo sina Saxa aava fo fengau.

17 Layaan ta mataa a buk usi a vilaana sina Saxa aave, i taa texaas sena fufuna fepitaian aanabe', tamo fo savat sina Piran o tamo nenia, ne ferawai lapaana gutan siak fatak.

18 A mataa aava taxa ferawai lapaana gutan sina fatak nane buk siak fati a isina xa; taasaxa nane aava buk siak fati a isina Saxa aava fenge, nane ve, a mataa ina tuunayan e piau ta lalosaat fe waan sina.

19 Na Moses fo tavai nami pana mu vuputkai, bo? Taasaxa piau ta saxa simi fe usi fatak a maana vuputkai. Xenaso mi taxa lo tafang pana punuxau?”

20 E mu rabuna pave ri suie, “Ai, a masalai fo vao nano. Nase' taxa rao i punuk nano?”

21 Na Yesus a xuus nari fulaa, “A toxaan a saxa faisok ne fo vile la Yaan ina Fangaafusan e mi taxa lo lamon fatateak lunai sena.

22 Na Moses fo fapiti nami pana vilaana ina vuputuk (taasaxa pife savat si Moses, a savat paamua sina mu butaara ti kavai) e a vilaana aanabe' nami vaxa mi fuuna vile la Yaan ina Fangaafusan.

²³ Tamo mi taa putuk a lak la Yaan ina Fangaafusan talo mi taa pife faasaal sena vuputkai si Moses, xenaso mi taxa marala sega layaan ne vil faroxoi xapin a saxa mataa la Yaan ina Fangaafusan?

²⁴ Muta lo tiis a maana mo pana xakaaluman mon taasaxa lamon faroxoie e tiis faxaradaxe.”

²⁵ Lavaxa, saxano rabuna pe Jerusalem ri fefiai malaan, “A saxa aanabe' mon ve, a mataa aava ri taxa tafang pana punuxaana, bo?

²⁶ Taasaxa kaalum, nane taxa ferawai la matavas e ri piau ta vapaling xena suaana. A fexaxaas a mu matalava sitaara ri masam o nane a Mataa Failai?

²⁷ Taasaxa taara texaas sena fufubina sina mataa aanabe' e layaan a Mataa Failai i taa savat, piau ta mataa i taa texaas sena fufubina sina.”

²⁸ Layaan na Yesus taxa fepitaa pe lana tang lifu lotu nane xukulai, “Aang, mi texaas sega e mi texaas sena fufubina siak. Taasaxa ne pife filimaan lapaana gutan siak fatak. Nane aava fo fengau, nane ve a tuunayan e nane xo, mi vungut sena.

²⁹ Nenia, ne texaas sena senaso ne savatmaan ti la bina sina e nane fo fengau.”

³⁰ Sena ferawaian aanabe' rao ri pise taasaxa piau ta mataa fe tawe senaso a yaan sina pife savat lunai.

³¹ A mu rabuna xaves lana malila, ri namkai sena e ri kuus, “Layaan a Mataa Failai taa savat, i taa vil a maana fakalimaan xaves sena mataa aanabe'?”

³² A mu Ferasi ri langai sena maana mo a malila ri taxa fefinaas pana. E voxo a mu memai priis

e mu Ferasi ri feng a mu sisiak, a rabuna ina kaalum votai siri xena pise.

³³ Na Yesus a kuus, “Ne taa waan xuvul pami famodak fulaa lunai e mui ne taa paan xe sina aava fengau.

³⁴ Mi taa sengau taasaxa mi taa pife tinginau e la bina ne taa taagul lana mi pife fexaxaas sena savat pave.”

³⁵ A mu Juda ri fefiaian nari xa, “Ai, a mataa aanabe' rao i taa paan xe faa e taara pife fexaxaas sena tingine? Naak nane taa falet xe la mu bina sina mu tautaara aava ri taxa taagul la palou ina mu Griik, bo? I taa fe fapiti nari, mu Griik, bo?

³⁶ A so ta malasuf ina ferawaian aanabe' sina: ‘Mi taa sengau taasaxa mi pife fexaxaas sena tinginau senaso la bina ne taagul lana mi pife fexaxaas sena savat lana?’”

³⁷ La yaan fataxapiak ina fenamo aanabe' ve, a yaan molava ina e na Yesus a tigina e kuus, “Nase' ta mataa taxa ma'iu, a fexaxaas i taa filimaan xe siak e num.

³⁸ Nase' ta mataa namkai sega malaan sena xakalayan fo kuus: a raarum ina toyan i taa liu savat ti pe la xunus ina.”

³⁹ Nane ferawai malaan, sena Vovau Xaradak senaso a mu rabuna aava ri namkai se Yesus, ri taa siak a Vovau Xaradak. Taasaxa la yaan naang, la yaan ina ferawaian sina, a Vovau Xaradak a pife lisanan lunai senaso na Yesus pife siak a maasaxan sina lunai e pife laak xe la bina sina Piran.

⁴⁰ Layaan a saxano rabuna la palou ina malila ri langai a ferawaian aanabe' ri kuus, “Ai fatak

ve, a mataa aanabe' ve a saxa Matalava ina Kuus Fatuxai.”

⁴¹ E xasanofuna ri kuus, “Nane ve a Mataa Failai.”

Taasaxa saxanofuna ri fefiai, “Naak a Mataa Failai i taa pife savat ti Galili.

⁴² A xakalayan sitaara a kuus malaan: a Mataa Failai i taa savat ti lana pabung si Devit e Betlehem ve a bina si Devit, bo?”

⁴³ E voxo a malila ri toxan a lamonan taragua sena.

⁴⁴ Saxanofuna ri vubuk pise taasaxa piau ta mataa fe timin ta ma laa'ui xuluna.

⁴⁵ Nari, mu rabuna ina kaalum votai, ri ulaa xe sina mu memai priis e mu Ferasi e ri fin nari, “Ai, xenaso mi pife lisanmaan na Yesus?”

⁴⁶ E mu rabuna ina kaalum votai ri sui nari, “Piau ta mataa xa fe ferawai malaan sena mataa aapave taxa ferawai.”

⁴⁷ E mu Ferasi ri xuus nari, “E nami sait nane fo familung nami?”

⁴⁸ Naak, ta saxa matalava sitaara o ta saxa Ferasi fo namkai sena? Piau!

⁴⁹ Taasaxa malila aanabe' ri pife texaas faroxo sena Vuputkai sitaara e nari xo, a kuus fatutulan taxa waan xuluri.”

⁵⁰ E na Nikodimaas aava fo savat xe si Yesus paamua, nane a saxa siri e a xuus nari malaan,

⁵¹ “Naak, a vuputkai sitaara i taxa timin a fakasanaman xuluna mataa paamuina yaan i taa savat la tiisan, la yaan i taa kuusan fasavat a so ta mo nane taxa vile?”

⁵² E ri suie, “Nano vaxa, nano ti Galili, bo? Kaalum lana xakalayan sitaara e no taa masam

o piau ta mataa ina kuus fatuxai i taa savat ti pe Galili.”

⁵³ * [E nari xapiak ri ulaa xe la lifu siri saxa saxa.

8

¹ Taasaxa na Yesus fe laak xe xuluna Put Olif.

² La paanen lolof nane sivi e fe laak fulaa xe lana tang lifu lotu. A maana rabuna xaves ri savat xe sina e nane nai e tangpat pana fapitiaan nari.

³ A mu rabuna ina fepitaa pana mu vuputkai e mu Ferasi ri lisanmaan a saxa tefin tamai aava ri fo yote layaan i taxa mati xuvul pana saxa mataa patak. Ri fatigineie la palou iri e na Yesus

⁴ e ri xuuse, “Mataa ina Fepitaa, a tefin aanabe' maam tingine layaan nane taxa mati xuvul pana saxa mataa patak. Layaan re taxa vilai fasaat.

⁵ Lana mu vuputkai, na Moses a kuus o taara taa punuk a lutefin malaan pana soxoiaan nari pana faat. Nano, no kuus malaafaa?”

⁶ Ri xuuse malaan xena tafangaana senaso rao ri taa tiise sena ferawaian sina.

Taasaxa na Yesus a sonai su' e taxa kala la xavala pana vipirigum ina mana.

⁷ Layaan ri taxa lo fine, nane tamasiak e xuus nari, “Lavaxa, nase' la palou imi aava pi fafaasaal, nane fexaxaas sena soxoin paamuin a faat sina.”

⁸ E nane sonai su' fulaa e kala la xavala.

⁹ Layaan ri langaie nari saxa saxa ri ta'ulane, nari mu vaiak paamua e nari xapiak lamiri. E ri

* **7:53:** Saxanu lagasai ti kawai paaliu ri piau ta paferawaian aanabe' lana. (Jn 7:53–8:11)

falet xe lamalei e na Yesus narie na tefin re taxa lo waan pave.

¹⁰ Na Yesus a tamasiak e xuuse, “Tefin, faa nari? Piau ta mataa taxa tiis nano?”

¹¹ E nane kuus, “Matalava, piau ta saxa.”

E na Yesus a xuuse, “Nenia vaxa, ne taa pife tiis nano. Falet xo e muta poxo fulaa.”]

¹² Mui fulaa na Yesus a kuus xe siri, “Nenia, ne malang xana maana rabuna xapiak la xavala. Nase! aava usiau, i taa pife sangas la suk taasaxa i taa toxan a malang ina toyan.”

¹³ A mu Ferasi ri tisuie, “Nano, no taxa kuus xakaavang sema fatak. A kuusan siim pife tuuna.”

¹⁴ Na Yesus a sui nari, “Tamo ne kuus xakaavang sega fatak a kuusan siak a tuuna senaso ne texaas sena fufubina siak e ne texaas o nenia, ne taa falet xe faa. Taasaxa nami, mi pife texaas o laso ta bina ne filimaan ti lana o laso ta bina ne taxa falet xe lana.

¹⁵ Mi taxa titiis pana lalamonan sina mataa mon; nenia, ne pife tiis ta saxa mataa.

¹⁶ Tamo ne taa titiis, a tiisan siak i taa tuuna senaso pife nenia sang mon ne taxa vile. Na Tamaang aava fengau, taxa waan xuvul paga.

¹⁷ Lana mu vuputkai simi fo xaleian malaan: a kuus xakaavangan sina ro mataa taragua a tuuna.

¹⁸ Lavaxa nenia, ne saxa aava ne taxa kuus xakaavang sega fatak, a xasafuna aava i taxa kuus xakaavang sega ve na Tamaang aava fengau.”

¹⁹ E nari, ri fine, “E na tamaam faa?”

Na Yesus a sui nari, “Mi pife texaas sega e se Tamaang. Tamo mi texaas sega mi taa texaas sena Tamaang sait.”

²⁰ Nane kuus pana ferawaian aanabe' layaan nane waan lana bina ina faxuvulaana tatavai la tang lifu lotu pave la fena fepitaian sina e piau ta mataa fe pise senaso a yaan sina pife savat lunai.

²¹ Nane xuus fulan nari, “Nenia, ne taa paan patak e mi taa sengau taasaxa mi taa maat lapaana vilaana saat simi. A bina ne taa falet xe lana mi pife fexaxaas sena laak lana.”

²² A mu Juda ri fefiai, “A sou, i taa punuk nane xa, senaso nane taxa kuus, ‘A bina ne taxa falet xe lana mi pife fexaxaas sena laak lana.’”

²³ Nane xuus nari, “Nami, mi mu rabuna ti lapia; nenia, ne ti laa'ui. Nami, mi maana mo ti nabe' la xavala; nenia, ne pife mo ti nabe' la xavala.

²⁴ E voxo nabe' a fufuna ferawaian siak xe simi o mi taa maat lapaana faasaan simi; tamo mi pife namkai o nenia, ne Saxa aava molava, mi taa femaat lapaana mu vilaana saat simi.”

²⁵ Lavaxa, ri fine, “E nano nase'?”

Na Yesus a xuus nari, “Ne fo xuus faxavesan nami xo!

²⁶ Ne toxan a mo xaves paaliu xena kuusanaana e xena tiisaan nami, taasaxa nane aava fengau, nane fatak a Tuunayan e a maana mo xapiak nane xuusau pana, ne taxa kuusane xe simi maana rabuna ti la xavala.”

²⁷ Nari, ri vungut o nane taxa ferawai xe siri pa Tamana.

²⁸ Na Yesus a kuus, “Layaan mi taa siak fati a Natuna Mataa, lavaxa mi taa texaas o nenia, ne

Saxa aava molava e vaxa ne pife vil ta saxa mo lapaana gutan siak, taasaxa ne taxa ferawai pana so ta mo na Tamaang fo fapitiau pana.

²⁹ E nane aava fengau i taxa waan xuvul paga. Nane pife ta'ulanau e ne fenakmaal, piau. Senaso ne taxa vil vulan a maana mo xena fafaama-maase.”

³⁰ E layaan nane taxa ferawai lunai a rabuna xaves ri namkai tapang sena.

³¹ Na Yesus a xuus nari mu rabuna Juda aava ri fo namkai tapang sena, “Tamo mi vubuk waan fefeng tuuna siak mi taa sangas vulai lapaana ferawaian siak;

³² vil malaane e mi taa taraxali a tuunayan e voxo a tuunayan aave i taa mulus nami.”

³³ Ri suie, “Nemaam, maam mu bu Abraham e maam pi taagul malaan sena yaasok sin' ta xasa mataa. Malaafaa no taxa kuus o maam taa mulusan?”

³⁴ Na Yesus a xuus fulan nari, “Tuuna paaliu ne xuus nami, nase' ta mataa a faasaal, nane ve a sisiak sina faasaalan.

³⁵ A yaasok sina mataa a pife waan tuuna lana pabung sina mataa aave taasaxa, a natuna ve taxa waan la pabung sina vulai.

³⁶ E voxo tamo a Natuna taa mulus nami, a tuuna mi fo mulusan.

³⁷ Ne texaas o nami, mi mu bu Abraham, taasaxa nami, mi vubuk punuxau senaso mi piau ta nobina la xunus imi xana ferawaian siak.

³⁸ Nenia, ne taxa kuus pana so ta mo ne fo xalume se Tamaang, taasaxa nami, mi taxa lo vil a so ta mo na tamami fo xuus nami pana.”

³⁹ Ri suie, “Na Tamamaam ve na Abraham!”

Na Yesus a xuus nari, “Tamo mi mu rafulak si Abraham, naak, mi taa usi a vilaana si Abraham, bo?”

⁴⁰ Nenia, ne fo kuusan a tuunayan aava ne langaie sina Piran e mi taxa seng ta salan xena punuxau, na Abraham a pife vil malaane.

⁴¹ Nami, mi taxa usi a vilaana si tamami.”

E ri suie, “Muneta lamon o maam piau ta pabung! A Piran sang mon a Tamamaam e Memai simaam.”

⁴² Na Yesus a xuus nari, “Tamo Piran a Tamami, mi taa vubuxanau senaso ne fo filimaan sina Piran e naboxo ne taxa waan nabe!. Ne pife savatmaan lapaana gutan siak taasaxa nane fo fengau.

⁴³ Xenaso mi pife masam a lagasai siak? Naak, mi pife fexaxaas sena langai a mo ne taxa kuu-sane, bo?”

⁴⁴ Mi fo savat ti la bina si tamami, na Setan, e voxo mi vubuk vil a maana mo aava nane xuus nami pana. Paamua paaliu ti la tangpat, nane a mataa ina ngaapunuk. E nane pife fexaxaas sena tigina lana kuus tuunayan senaso a piau paaliu ta tuunayan. Layaan nane taxa kuus bit i taxa ferawai lana pok bina sina senaso nane a mataa vibit e na tamana maana bitan xapiak.

⁴⁵ Nami, mi pife fexaxaas sena namkai sega senaso ne taxa ferawai pana tuunayan mon.

⁴⁶ A fexaxaas ta saxa imi i taa tiisau pana so ta faasaalan? Tamo ne taxa kuus tuuna sang mon, xenaso mi pife namkai sena ferawaian siak?

⁴⁷ Nase! sina Piran ve i taa langai a ferawaian sina Piran. A fufuna lamavaangan simi ve a malaan: mi pife rabuna sina Piran!”

⁴⁸ A mu matalava Juda ri xuuse, “Naak maam taxa ferawai fatak, bo? Nano, no saxa Sameria e a vovau saat fo vao nano, bo?”

⁴⁹ Na Yesus a sui nari, “Piau ta vovau saat fe vawau, taasaxa ne suaian na Tamaang e mi pife suaian nenia.

⁵⁰ Ne pife seng ta isin lava paga fatak; a toxaan a xasafuna falak ve taxa senge e nane ve a saxa ina tiisan.

⁵¹ Ne xuus tuunei nami, layaan ta mataa i taa usi fatak a ferawaian siak a maatan i taa pife siaxe.”

⁵² E nari mu matalava Juda ri xuuse, “Naboxo maam texaas tuuna o a vovau saat fo vao nano. Na Abraham fo maat e vaxa mu rabuna ina kuus fatuxai sait e nano, no taxa kuus o tamo ta mataa taa usi fatak a ferawaian siim a maatan i taa pife siaxe?

⁵³ Naak, nano, no matalava se tamamaam, na Abraham aava fo maat? A mu rabuna ina kuus fatuxai vaxa ri fo maat. No lamon o nano nase!, no xali nano pase!?”

⁵⁴ Na Yesus a sui nari, “Tamo nenia fatak mon ne taxa siak fati a isaak, a isin lava siak a mo palau. Na Tamaang aava mi kuus o a Piran simi, nane ve i taxa siak fatiau.

⁵⁵ Mi pife texaas sena taasaxa nenia, ne texaas sena. Tamo ne taa kuus o ne pife texaas sena, nenia, ne taa mataa vibit malaan semi, taasaxa piau. Ne texaas sena e ne sasangas vulai lapaana ferawaian sina.

⁵⁶ Na tamami, na Abraham, a faamamaas layaan a xalum a yaan siak, nane fo xalume e taxa nanam.”

⁵⁷ A mu matalava Juda ri xuuse, “A sou, no pife mariaas sangafilu pama lunai e no fo xalum na Abraham, bo?”

⁵⁸ Na Yesus a xuus nari, “A tuuna paaliu, ne xuus nami: paamuina luluuxan si Abraham nenia, ne fo waan!”

⁵⁹ E fataapus ri siak a mu faat xena soxoiaana taasaxa na Yesus a fufunai xaseri e nane ta'ulan a tang lifu lotu.

9

Na Yesus A Vil Faroxoi A Mataa Matana Piif

¹ Na Yesus e mu fefeng sina ri taxa sangaset e nane xalum a saxa mataa matana piif ti la yaan ina luluuxan.

² E mu fefeng ri fin na Yesus, “Ai Mataa ina Fepitaa, nase! fo faasaal, a mataa aanabe! o na ninana nare tamana e voxo nane maa luxan pana matana piif?”

³ Na Yesus a sui nari, “A mo aanabe! pife savat sena faasaalan sina o si ninana nare tamana, piau. Nane fo luxan malaan talo Piran i taa faxalit a gutan sina sena.

⁴ Layaan a bina taxa paanaas lunai taara taa vil a maana faisok sina saxa aava fengau. A vung i taxa filimaan e piau ta saxa a fexaxaas sena faisok.

⁵ Layaan nenia, ne taxa waan la xavala, nenia xa ne malang xana mu rabuna la xavala.”

⁶ Layaan nane fo ferawai malaan nane kaanus xuluna xavala e vesan a fomirak ruruveak e timine la ro matana mataa aave

⁷ e xuuse, “Falet e no fe suf la Raarum ti Siloam (a malasuf ina vapaling, siloam ve: fengan).” E voxo nane falet e fe susuuf e layaan nane ulaa nane fexaxaas sena kaalum.

⁸ A mu rabuna aava ri fuuna taagul faasilak sena e nari aava ri fo xalume paamua layaan fuuna taaxanak xolai, ri kuus, “Ai, a mataa aanabe! mon ve fuuna lo taaxanak, bo?”

⁹ Saxanufuna ri kuus, “Aang” e xasanofuna ri kuus, “Piau, nane kaalum fexaxaas malaan sena mon.”

Taasaxa nane fatak a kuus, “Nenia move!”

¹⁰ E ri fine, “A ro mataam, re talakas malaafaa?”

¹¹ Nane sui nari, “A mataa ri xalie pa Yesus, nane vesan a ruruveak e timine xuluna ro mataak e xuusau, ‘Falet e no fe suuf pave Siloam.’ E voxo ne falet xe pave e ne fe susuuf e naboxo ne fexaxaas sena kaalum.”

¹² E ri fine, “E faa ta mataa aave?”

Nane sui nari, “Ne pife texaas.”

A Mu Ferasi Ri Fefiaian A Roxoian Sina

¹³ Ri lisan et a mataa aava fo mo piif xe sina mu Ferasi.

¹⁴ Senaso la yaan aava na Yesus a vesan a ruruveak e vil fatalakas a matana mataa aave ve la Yaan ina Fangaafusan.

¹⁵ E nari mu Ferasi ri fin fulane o malaafaa nane fexaxaas sena kaalum. E nane xuus nari, “Nane timin a ruruveak xuluna ro mataak e ne fe suuf e naboxo ne fexaxaas sena kaalum.”

¹⁶ Saxanu Ferasi ri kuus, “A mataa aava vil malaane ve, pife sina Piran senaso nane pife usi a vuputkai ti la Yaan ina Fangaafusan.”

E saxanofuna ri kuus, “A fexaxaas vaxa saxa mataa saat i taa vil a mo fa'ipul malaan?” E ri fegagelai xolai sena.

¹⁷ Ri fin fulan a mataa aava fo mo piif, “No kuus malaafaa sena mataa aapave, senaso no kuus o nane fo fatalakas a ro mataam?”

E nane kuus, “Nane a mataa ina kuus fatuxai.”

¹⁸ A mu matalava Juda xaves ri pife namkai sena ferawaian sina layaan nane kuus o nane fo mo piif e naboxo nane fexaxaas sena kaalum. E voxo ri xel na ninana nare tamana,

¹⁹ e ri fin nare, “A lak sime nabe' bo? Me kuus o nane piif ti la yaan ina luluuxan, bo? Malaafaa nane fexaxaas sena kaalum naboxo?”

²⁰ Na ninana nare tamana re kuus, “Maame texaas o nane a natumaame e vaxa nane piif ti la yaan ina luluuxan.

²¹ Taasaxa maame pife texaas malaafaa nane fexaxaas sena kaalum naboxo o nase' fo kas a ro matana. Nane a matalava, fine; nane fexaxaas i taa ferawai pana fatak.”

²² Nare, re kuus malaan senaso re matautan a mu matalava Juda. Nari mu matalava Juda ri fo turoxo o tamo ta mataa taa kuus o na Yesus ve a Mataa Failai, lavaxa ri taa ti votan a mataa aave i muta laak lana mu lifu ina faxuvulan.

²³ Malaan e na ninana nare tamana ri kuus o fine su' senaso nane a matalava.

²⁴ La yaan naang xa, ri xel fulan a mataa aava fo mo piif. E ri xuuse, “Kuus tuuna. Maam texaas o a mataa aave a mataa ina faasaalan.”

²⁵ Nane sui nari, “Ne pife texaas tamo nane a mataa fafaasaal o piau. Saxa mo ne texaas sena

ve, nenia ne luxan pana mataak a piif e naboxo ne fexaxaas sena kaalum.”

²⁶ E ri fin fulane, “A so ta mo nane fo vile sema? Malaafaa nane fo fatalakas a mataam?”

²⁷ Nane sui nari, “Ne fo xuus nami pana e mi langai pesalai. Xenaso mi buk langai fulane? Naak nami vaxa, rao mi savat fefeng sina sait?”

²⁸ E ri sei pengane, “Nano, no fefeng sina, taasaxa nemaam, maam mu fefeng si Moses.

²⁹ Maam texaas o a Piran fo ferawai xe si Moses, taasaxa mataa aanabe¹ maam vungut sena so ta bina nane filimaan ti lana.”

³⁰ A mataa aave a sui nari, “Ai, a mo fa'ipul nabe¹, nami, mi vungut o nane filimaan ti faa taasaxa nane xo, fo fatalakas a mataak.

³¹ Taara texaas o a Piran i taa pife langai a mu rabuna saat, taasaxa nase¹ ta mataa i taa suaian fatak a Piran e i taxa usi a vubuxanan sina, a Piran i taa langai a mataa malaan.

³² Taara pi lalangai maan ti paamua xa pana saxa mataa fo vil fatalakas a matana mataa aava fo luxan pana matana piif.

³³ A mataa aanabe¹ a savat sina Piran, tamo piau, nane pife fexaxaas sena vil ta saxa mo!”

³⁴ E nari, ri suie, “Nano, no fo taagul lapaana vilaana saat ti la yaan ina luxaan nano, malaafaa no taxa lamon o no fexaxaas sena fapiti nemaam?” E ri ti votane i muta laak lana mu lifu ina faxuvulan.

A Rabuna Ri Piif Lana Vovau Siri

³⁵ Na Yesus a langai o nari, ri fo ti votan a mataa aave e layaan nane tingine, a fine, “Nano, no namkai sena Natuna Mataa?”

36 E nane suie, “Ai, Matalava, nane nase!? Xuusau talo ne taa namkai sena.”

37 Na Yesus a xuuse, “No fo xalume. Nane xo, i taxa ferawai xuvul pama.”

38 Nane kuus, “Matalava, ne namkai.” E nane tapiit turung faasilak la ka Yesus.

39 Na Yesus a kuus, “Ne sivimaan xe nabe! la xavala xena tiisaana mu rabuna talo nari aava ri piif ri taa kaalum e nari aava ri xakaalum, ri tafe piif.”

40 E saxano Ferasi aava ri taxa waan xuvul pana, ri langaie e ri fine, “Nemaam vaxa, maam piif?”

41 Na Yesus a xuus nari, “Tamo mi rabuna piif, mi taa pife vupuno. Taasaxa mi fo kuus o mi fexaxaas sena kaalum e voxo mi taxa vupuno lunai.

10

A Vilaana Sina Mataa Ina Faxatang A Sipsip

1 “A ferawaian aanabe! a tuuna, a mataa aava pife laak la matana vaafa xe lana nobina ina mu sipsip taasaxa nane fani a vaafa o laak la xasano bina patak, nane ve a mataa ina fenau e a saat.

2 A mataa aava laak la matana bina, nane ve a mataa tuuna ina faxatang a mu sipsip.

3 A mu rabuna ina faxatang a nobina aapave ri taa kas a matana vaafa xe sina. E mu sipsip sina ri fuuna langai taraxali a lingina. Nane fuuna xel a mu sipsip sina pana isiri saxa saxa e fuuna lisan nari xe lamalei.

⁴ E layaan nari xapiak ri fo waan lamalei nane fuuna sangas paamuian nari. E mu sipsip sina ri usie senaso ri texaas sena lingina.

⁵ Taasaxa ri taa pife usi a mataa patak, piau. Ri taa sinufane senaso ri pife langai taraxali a lingina.”

⁶ Na Yesus a xuus nari pana ferawaian paap aanabe' taasaxa ri pife masam sena mo aava nane vubuk fapiti nari pana.

⁷ E voxo na Yesus a kuus fulaa, “Ne xuus tuunei nami, nenia ve ne matana bina sina mu sipsip.

⁸ Nari xapiak aava ri savat paamu sega ri mu rabuna ina fenau e nari aava ri fuuna famataut a mu rabuna xena siak palou a maana mo siri, taasaxa nari mu sipsip ri pife langai nari.

⁹ Nenia, ne matana bina e ne yalaxau; tamo ta mataa taa laak lapaaga i taa fakaxupan e nane fexaxaas sena laak e sivi e i taa tingin a fanganan roxo.

¹⁰ A mataa ina fenau a filimaan mon xena fenau, ngaapunuk, e ngaagalas. Nenia xo, ne fo savat xena tavai a mu rabuna pana toyan e ri taa bas paaliu marasaxa pana.

¹¹ “Nenia, ne mataa roxo ina faxatang a mu sipsip. A mataa roxo ina faxatang i taa lisan a tana xena xavang a mu sipsip naapalaan a so ta mo taa savat sina.

¹² A sisiak mon pife mataa ina faxatang a sipsip o mataa tafuna sipsip e layaan a mo saat malaan sena piu vupung i taa savat, nane i taa sinuf tapin a mu sipsip. E a piu vupung aave i taa xup fepatoxan a mu sipsip e taa xet punuk a saxanofuna.

13 A sisiak aave i taa vil malaane senaso nane taxa faisok xena siak faat mon e pife muluk temasaatan a mu sipsip.

14 “Nenia xo, ne mataa roxo ina faxatang a mu sipsip; ne texaas sena mu sipsip siak e nari, ri texaas sega,

15 malaan se' nenia, ne texaas se Tamaang e nane texaas sega. E ne taxa lisan a toyan siak xana mu sipsip siak.

16 Ne toyan a xasano sipsip sait e ri pife waan lana tagaan aanabe'. Ne taa lisanmaan nari sait senaso ri taa langai a lingaak. E i taa toyan a tagaan saxa mon lapaana mataa saxa xena faxatang nari.

17 Na Tamaang a vubuxanau senaso ne taa lisan a toyan siak talo ne taa siak fa'ulie.

18 Piau ta mataa i taa siak tapin a toyan siak, piau. Nenia fatak xa, ne turoxo pana. Ne toyan a gutan fexaxaas xena lisan a toyan siak e ne toyan a gutan fexaxaas xena siak fa'ulie vaxa. A mo aanabe' na Tamaang a xuusau o ne taa vile.”

19 E mui nari mu Juda ri fetok faagut sena ferawaian sina.

20 Xaves ri kuus, “Nane toyan a vovau saat fo vawe e vil fangonge. Mi taxa langaie xenaso?”

21 Saxanofuna ri kuus, “Ai, a ferawaian aanabe' pife ferawaian sina mataa pana vovau saat. A vovau saat vaxa fexaxaas sena vil fatalakas a matana mataa piif? Piau!”

A Mu Ferasi Rao Ri Soxoi Na Yesus Pana Faat

22 A Fenamo ina Kasaana Lifu (o a Fenamo ina Malang) a savat pe Jerusalem. A bina xo vutung.

²³ E na Yesus taxa sangas pe la nobina lana tang lifu lotu aava ri xalie pana 'Veraanda' si Solomon.

²⁴ E mu matalava Juda ri fakaliuane e ri fine, "Maam taa waan vungut sema fefexaxaas a so ta yaan? Tamo nano, no Mataa Failai no xuus famatavas nemaam."

²⁵ E na Yesus a sui nari, "Ne fo xuus nami, taasaxa mi pife namkai sega. A maana mo ne faisoxan nari lapaana isi Tamaang, nari vaxa ri kuusan fasavatau sait.

²⁶ Taasaxa nami xo, mi pife namkai sega senaso mi pife sipsip siak.

²⁷ A mu sipsip siak ri fuuna langai a lingaak, ne texaas seri e ri fuuna usiau.

²⁸ Ne tavai nari pana toyan xe vulai e nari, ri taa pife maat e piau ta mataa a fexaxaas sena paxai tapin nari ti lana maak.

²⁹ Na Tamaang a molava sena maana mo xapiak e a mu rabuna nane fo tavaiau pana, piau ta saxa a fexaxaas sena paxai tapin nari ti la ma Tamaang.

³⁰ Na Tamaang e nenia maame saxa."

³¹ A mu Juda ri siak faat fulaa xena soxoiaana pana.

³² E na Yesus a fin nari, "Ne fo faxalit nami pana mu fakalimaan roxo aava filimaan sina Tamaang. A so ta fakalimaan ve rao mi soxoiau pana faat sena?"

³³ A mu Juda ri suie, "Piau, pife sena fakalimaan roxo maam taa soxoi nano pana faat, taasaxa no ferawai fasaat sena Piran aava taap. E vaxa nano, no mataa mon e no taxa xali nano xa

o no fexaxaas malaan sena Piran. A mo aanabe' ve a fufuna soxoiaan nano."

³⁴ E na Yesus a xuus nari, "Saxa xakalayan lana mu vuputkai simi a malaan, bo?

'Nenia, ne fo kuus o nami, mi mu piran' *Yng 82:6*

³⁵ Nane xali nari aava ferawaian sina Piran a savat xe siri, pana mu piran. E mi pife fexaxaas sena vis tapin a ferawaian sina Piran, bo?

³⁶ E naboxo xe sina mataa aava Piran fo bure e fo fenge xe la xavala, naboxo mi xuuse o 'No ferawai fasaat sena Piran aava taap' senaso ne kuus o 'Nenia ne Natuna Piran?'

³⁷ Tamo ne pife vil a faisok sina Tamataara, lavaxa muta namkai sega.

³⁸ Taasaxa layaan ne taxa vil a faisok sina, naa-palaan mi bai namkai sega, namkai sena mu faisok senaso a mu faisok aave ri taxa faxalit nami e fatexaas nami o na Tamataara taxa waan xulok e ne taxa taagul lapaa Tamataara."

³⁹ E fulaa rao ri saxame taasaxa nane sinuf seri.

⁴⁰ Na Yesus a ulaa fulaa e fe paaliu a Raarum Jordan xe la bina aava na Jon tamu fasuf a rabuna lana e fe taagul pave.

⁴¹ E a rabuna xaves ri savat xe sina e ri kuus, "Na Jon a pife vil ta saxa mo ina fakalimaan taasaxa maana mo xapiak aava na Jon fo kuusane sena mataa aanabe', ri tuuna."

⁴² E a mu rabuna xaves ti la bina aave ri namkai sena.

11

A Maatan Si Lasarus

¹ A toxan a mataa a isina na Lasarus, i taxa giis e nane ve ti Betani, a bina si Maria narie tina na Marta.

² Na Maria aave mon ve, mo tiuan a mo musung roxo la ka Yesus e saf fapigalipe pana fui sina e na vasaana, na Lasarus ve, taxa giis.

³ E ro fetinan aave re lisan a lagasai xe si Yesus e re xuuse, “Matalava, a fesing siim taxa giis.”

⁴ Layaan na Yesus a langai sena nane kuus, “A giisan aanabe' i taa pife taxapus lana mamaat. Taasaxa giisan aanabe' fo savat xena faxalit a gutan sina Piran e fulaa xena vil famalang a Natuna Piran pana.”

⁵ Na Yesus a vubuxan xasingit na Marta e na tina e na Lasarus.

⁶ Taasaxa layaan nane langai o na Lasarus taxa giis, nane taagul su' la nobina aapave pana yaan taragua fulaa,

⁷ e mui nane xuus a mu fefeng sina, “Taara taa sangas ulaa xe Judia fulaa.”

⁸ E mu fefeng ri xuuse, “Mataa ina Fepitaa, piau ta yaan xaves feliu lunai layaan a mu matalava Juda ri tafang pana soxoiaan nano pana faat e rao no ulaa xe pave fulaa?”

⁹ Na Yesus a sui nari pana ferawaian aanabe', “A ngaas fuuna waan pana awa sangafilu saxa pana taragua mon, bo? Layaan a mataa taa sangas xolai la matavas i taa pife poxo senaso nane fexaxaas sena kaalum lana malang ina ngaas.

¹⁰ Taasaxa, tamo ta mataa taa sangas xolai la vung nane taa kalaxoi senaso nane piau ta malang xena kaalum.”

¹¹ Nane kuus malaan e mui a xuus nari, “A fesing sitaara, na Lasarus, i taxa matef maat, taasaxa nenia, ne taa falet xe pave xena fa-parayaana.”

¹² Taasaxa mu fefeng ri xuuse, “Ai Matalava, nane i taa roxo tamo i taxa matef.”

¹³ Taasaxa na Yesus taxa ferawai pana maatan sina e ri lamon o nane taxa ferawai pana matefan mon.

¹⁴ E na Yesus a xuus famatavas nari, “Na Lasarus fo maat!

¹⁵ E a mo roxo nenia, ne pife waan pave senaso ne vubuk xavang a namkaian simi. Taara taa falet xe pave.”

¹⁶ E voxo na Tomas, a xasa isina na ‘tauna lua’, a xuus a xasano fefeng, “Lavaxa, taara xapiak taa falet vaxa talo taara taa femaat xuvul pana.”

Na Yesus A Fagut A Namkaian Si Marta

¹⁷ La yaan na Yesus a savat pave, ri xuuse o ri fo timin na Lasarus lana liing ina mamaat e a yaan talafaat fo liu xuluna.

¹⁸ A bina Betani ve waan faasilak se Jerusalem, malaan sena kilomita talatul mon.

¹⁹ E a mu rabuna Juda xaves ri maa savat si Marta narie Maria xena famalulum nare sena maatan si vasaare.

²⁰ Layaan na Marta xo, a langai o na Yesus taxa filimaan nane falet xena fesuaiane, taasaxa na Maria a waan su' pave lana lifu.

²¹ Na Marta a xuus na Yesus, “Memai, naak tamo no waan nabe' na vasaak i taa pife maat.

²² E ne texaas o monabe' mon a Piran taa tavai nano pana so ta mo no taa fenung xe sina pana.”

²³ Na Yesus a xuuse, “Na vasaam i taa tamasiak fa'ulaa.”

²⁴ E na Marta a suie, “Ne texaas o i taa tamasiak fa'ulaa lana To Fa'ulaian la Yaan Fataxapiak.”

²⁵ Na Yesus a xuuse, “Nenia ve ne To Fa'ulaian e ne Toyan Tuuna. Nase' aava namkai sega, naapalaan a maat, i taa to.

²⁶ E ta mataa aava i taxa to e i taxa namkai sega, a mataa aave i taa pife xalum a maatan. Nano, no namkai sena ferawaian aanabe!”

²⁷ E nane suie, “Aang Memai, ne namkai o nano, no Mataa Failai, no Natuna Piran, nane aava i taa savatmaan xe la xavala.”

Na Yesus A Ferawai Xuvul Pa Maria

²⁸ Layaan nane kuus malaan nane falet e fe xel na tina, na Maria e a xuuse, “A Mataa ina Fepitaa fo savat e taxa xel nano.”

²⁹ Layaan na Maria a langai malaan nane tamasiak fataapus e falet xe sina.

³⁰ Na Yesus a pife laak lana bina lunai taasaxa nane taxa waan xa la nobina aava na Marta fo fesuaiane lana.

³¹ La yaan aave saxano rabuna Juda ri taxa waan xuvul pa Maria lana lifu e ri taxa fetaangiis xuvul pana e ri xalum nane tamasiak fataapus e falet xe lamalei. E ri usie senaso ri lamon o i taa paan xe la bina ina mamaat xena taangiis pave.

³² Layaan nane savat si Yesus nane poxo la kana e xuuse, “Memai, naak tamo no waan nabe' na vasaak i taa pife maat.”

³³ Na Yesus a xalum na Maria taxa taangiis e a mu rabuna Juda aava ri savatmaan xuvul pana vaxa ri taxa taangiis. E a xunus ina nasam a mamaxusan e a vovau ina piau ta luaian.

34 E a fin nari, “Mi fo timine faa?”

E ri suie, “Matalava, filimaan xuvul pamaam e no taa xalume.”

35 E na Yesus a taangiis.

36 Nari mu rabuna Juda ri ferawai sena, “Kaalum, nane vubuxan xasingite.”

37 Taasaxa saxanofuna iri, ri piile, “Nane fo kas a matana mataa piif; a sou pife fexaxaas sena ti votan a mataa aanabe' sena maatan?”

38 Na Yesus nari, ri fe savat la bina ina mamaat e fulaa a xunus i Yesus a mamaxus. A bina ina mamaat sina mataa aave ve a ling e ri timine lana e ri xaweie pana faat molava.

39 E na Yesus a xuus nari, “Pul tapin a faat aapave.”

E na Marta, a vasaana mataa aava maat, a xukulai, “Memai, nane fo maat e a yaan talafaat fo liu xuluna naboxo, i taa mafiu faagut ve.”

40 Na Yesus fine, “Ne fo xuus nano paamua e bo, o tamo no taa namkai sega no taa xalum a gutan sina Piran?”

41 E voxo ri pul tapin a faat e na Yesus a kaalum xe laa'ui e kuus, “Tamaang, ne kuus faasiroxo xe siim senaso no fo langaiu.

42 Ne texaas o no fuuna langai vulanau, taasaxa xana mu rabuna xaves aanabe' aava ri taxa ti langai, ne kuus malaan talo ri taa masam e namkai o nano, no fo fengau.”

43 A kuus malaan e xukulai faagut, “Lasarus, savatmaan!”

44 A mataa aava maat a tamasiak e savat xe lamalei pana nu mana e nu kana pisan pana marapi e a toxan a marapi la nona sait.

E na Yesus a xuus nari, “Mulus tapin a marapi sena talo i taa sangas.”

A Mu Matalava Juda Ri Lamon Pana Punuxaan Na Yesus

⁴⁵ E voxo xaves sina mu rabuna Juda aava ri fo savat xena famalulum na Maria, ri xalum a mo ina gutan na Yesus fo vile e ri namkai sena.

⁴⁶ Taasaxa saxano rabuna Juda aava ri waan pave sait ri falet xe sina mu Ferasi e ri fe xuus fatexaas nari pana so ta mo na Yesus fo vile.

⁴⁷ E voxo mu memai priis e mu Ferasi ri xel faxuvul a mu piran Israel xe lana Faxuvulan Lava.

E ri kuus, “A mataa aanabe' i taxa vil a mu fakalimaan xaves. E taara taxa vil a so?”

⁴⁸ Tamo taara taa nai fe palau sena, malaan naboxo, naak a mu rabuna xapiak ri taa namkai sena e voxo a mu Rom ri taa savat xena galas a tang lifu lotu sitaara e ri taa siak tapin a isin sitaara e a bina sitaara.”

⁴⁹ E saxa siri, na Kaiafas aava memai priis la mariaas aave, a xuus nari, “A texaasan simi a mo palau.

⁵⁰ Mi pife lamon o a mo roxo paaliu tamo saxa mataa i taa maat xana mu rabuna xapiak. A mo aanabe' a roxo sena maana rabuna Israel xapiak ri taa maat.”

⁵¹ Nane pife kuusan a ferawaian aanabe' la-paana gutan sina fatak, taasaxa nane a memai priis la mariaas aave e voxo nane kuus fatuxai o na Yesus i taa maat xana mu rabuna Israel.

⁵² E pife xana mu Israel mon, i taa maat xena faxuvul a maana mu rafulak sina Piran talo ri taa waan lana pabung saxa.

⁵³ E voxo la yaan aapave nari mu Juda ri lamon faagut o ri taa punuk na Yesus.

⁵⁴ E nane xo pife sangas fulaa la matavas la palou ina mu rabuna Juda. Taasaxa, a ta'ulan a bina aapave e falet xe la bina Efriam, faasilak la xobingil. E pave nane taagul xuvul pari aava ri fuuna usie.

⁵⁵ A Yaan ina Paaliuan sina mu Juda a faasilak e a rabuna xaves ri laak ti la mu bina siri xe Jerusalem paamuina fenamo xena vil tapin a lalosaat siri.

⁵⁶ E nari, ri taxa seng na Yesus e ri taxa fefiai la palou iri layaan ri taxa irimai lana tang lifu lotu, "Ai, mi lamon malaafaa? Naak, i taa pife savat la Fenamo aanabe!, bo?"

⁵⁷ Senaso a mu memai priis e mu Ferasi ri fo fasei a mu rabuna o tamo ta mataa a texaas o na Yesus taxa waan faa i taa xuus fatexaas nari talo ri taa fe pise.

12

Na Maria A Xamak A Ka Yesus Pana Naart

¹ A yaan pisaxa paamuina fenamo na Yesus a savat pe Betani, a bina si Lasarus aava nane fo xel fatatoi fa'ulie ti la mamaat.

² Narutul aave rutul faigotan a fanganan xana. Na Marta fetavai pana fanganan e na Lasarus vaxa a saxa la palou iri aava ri taxa nai xuluna ivin xuvul pana.

³ Na Maria a siak a fomirak vuk pana mo musung roxo lana, ri xalie pana naart e a mamareiai ina molava temasaat. E nane maa xamak a ro ka Yesus pana e mui a fapigalipe pana fui

sina. A lifu aave a las faagut paaliu pana lasan roxo ina naart.

⁴ Na Judas Iskeriot, a saxa yaamut si Yesus aava i taa pet lisane, a kuus,

⁵ “Xenaso a mo musung roxo aanabe!, no pife faasot pana? Naak a mamareiai ina a molava sena K1,000 e mui no taa tavai a mu valagof pana!”

⁶ Nane pife kuus malaan senaso nane lalamon temasaat sena mu valagof, piau. Taasaxa nane fuuna faxatang a maana faat siri e fuuna fenou a mo aava mu rabuna ri tavai nari pana.

⁷ Taasaxa na Yesus a kuus, “Muta riise! Naa-palaan; i taa tao a mo musung roxo aanabe! xena fasufau la yaan ina xaxaafaian siak.

⁸ A mu valagof ri taxa waan vulai, taasaxa nenia, ne taa pife waan vulai xuvul pami.”

⁹ A mu matalava Juda xaves ri fetexaas o na Yesus taxa waan pave e a tang malila ri savat xena xalume. E pife nane sang mon ri buk xalume, ri savat xena xalum na Lasarus sait aava na Yesus fo fatatoi fa'ulie ti la maatan.

¹⁰ E voxo nari mu memai priis ri fo lamon faati o ri taa punuk na Lasarus sait,

¹¹ senaso a mu rabuna Juda xaves paaliu ri taxa ta'ulan nari e ri taxa namkai se Yesus sena mo fa'ipul aava nane fo vile se Lasarus.

A Laaxan Si Yesus Xe Jerusalem

Mt 21:4-9; Mk 11:7-10; Lk 19:35-38

¹² A yaan lamina, a tang malila molava aava ri savat la fenamo, ri langai o na Yesus taxa sangasmaan xe Jerusalem

¹³ e ri siak a mu paxana nunui e xasano mo e ri fe paan xena fasusuie. E ri taxa lo xukulai:

“Hosaana! Fakaaxup!

Nane aava i taxa savatmaan lapaana isina

Piran i taa faamamaas!

Faamamaasan xuluna Piran King ti Israel!” *Yng*

118:25

¹⁴ Na Yesus a siak a ‘donki’ e nai xuluna e a savat malaan sena xakalayan a kuus pana:

¹⁵ “Muta mataut, lak tefin ti Saion.

Kaalum. A Piran King siim i taxa filimaan e nane taxa nai xuluna natuna ‘donki’.” *Skr 9:9*

¹⁶ A mu fefeng sina ri pife masam sena vi-laana aanabe' paamua, taasaxa lamina yaan na Yesus fo siak a miridingan sina, ri lamon fa'uli a xakalayan sina mu Juda aava kuusan fasavat a mo aanabe' se Yesus. E fulaa ri lamon fa'ulie o a mu rabuna pave, ri fo vil a maana mo lana kuus fatuxaian pa Yesus.

¹⁷ A mu rabuna aava ri xalume layaan nane fo xel na Lasarus ti lana liing ina mamaat e fatatoi fa'ulie ti la maatan, ri kuus xakaavang sena mo aave.

¹⁸ E voxo a tang malila ri falet soxote senaso ri fo langai sena mo fa'ipul aanabe'.

¹⁹ E mu Ferasi ri fefiaian nari, “Xalume, taara taa vil a so? A maana rabuna xapiak ri taxa usie naboxo.”

Na Yesus A Kuus Fatuxai Sena Maatan Sina

²⁰ A toxan a saxano rabuna ‘Griik’ ri taxa waan la palou ina tang malila aava ri savat xena nangus a Piran la Fenamo aanabe'.

21 E ri savat si Filip ti Betsaida pe Galili e ri xuuse, “Matalava, maam vubuk ferawai xuvul pa Yesus.”

22 Na Filip fe xuus na Endru e na Endru narie Filip re fe xuus na Yesus.

23 Nane sui narie, “A yaan fo savat naboxo, a Natuna Mataa i taa siak a isin lava.

24 Ne xuus tuunei nami, a kam ina ‘wiit’ i taa pife xaves tamo i taa pife poxo xe lana xavala e maat. Taasaxa layaan i taa du lana xavala i taa boak e fuua pana kam xaves.

25 Ta mataa aava vubuxan temasaatan a toyan sina, i taa pife siak a toyan tuuna; ta mataa aava baian a toyan sina xuluna xavala aanabe!, i taa siak a toyan tuuna aava i taa waan xe vulai.

26 Tamo ta mataa rao i sisiak siak, nane i taa usi tuuneiau e a so ta bina ne taxa waan lana, a sisiak aave sait i taa waan lana. Layaan a mataa taa sisiak siak, na Tamaang taa suaiane.

27 “Taasaxa naboxo a xunus iga a pife luai, ne taa kuus malaafaa: Tamaang, fakaxupau sena yaan aanabe!? Piau! A yaan aanabe! mon ve a fufuna savatan siak.

28 Tamaang, siak fati a isaam!”

E a ling a savat ti laa'ui la xunavata e a kuus, “Ne fo siak fati a isaak paamua e ne taa siak fati fulane.”

29 A rabuna xaves lana malila aava ri taxa tigena pave ri langai a ling aave e ri kuus o a tang vabarak fo tuung. Saxanofuna ri kuus, “Piau, saxa angelo fo ferawai xuvul pana.”

30 Na Yesus a xuus nari, “A ling aanabe! pife ferawaian xanak taasaxa a ferawaian xami.

³¹ A mu rabuna xapiak ti la xavala ri taxa tigina lapaana tiisan e matalava ti la xavala aanabe' i taa xup tapinan.

³² E la yaan ri taa yaasau ti lapia xe laa'ui, ne taa yuuf a maana rabuna xe siak."

³³ Nane kuus malaan xena faxalit nari pana so ta buk maatan nane taa siaxe.

³⁴ A rabuna lana malila ri fine, "Lana mu vuputkai a xuus nemaam o a Mataa Failai i taa waan xe vulai. Malaafaa no taxa kuus o a Natuna Mataa ri taa yaase? A Natuna Mataa aave ve nase!?"

³⁵ Na Yesus a sui nari, "A malang i taa waan la palou imi famodak lunai mon. E layaan mi taxa toxan lunaian a malang, sangas saa lana talo suk i taa pife xasliu nami. Nane aava sangas xolai la suk pife texaas o i taxa paan xe faa.

³⁶ Layaan mi toxan lunaian a malang, namkai sena malang aave talo mi tafe savat mu rafulak sina malang." Layaan na Yesus fo ferawai malaan nane ta'ulan nari e fe fufunai seri.

A Mu Matalava Juda Ri Bai Namkai Se Yesus

³⁷ Nane fo vil a maana fakalimaanan xaves la matari taasaxa ri pife namkai sena,

³⁸ e voxo a ferawaian sina mataa ina kuus fatuxai, na Aisaia, a savat tuuna. A kuus malaan: "Piran, nase' fo namkai sena lagasai sitaare?

E nase' fo masam o a gutan sina Piran ve fo savat xo?"

Ais 53:1

³⁹ Ri pife fexaxaas sena namkai senaso na Aisaia a kuus fulaa:

⁴⁰ "Nane fo fapiif a matari e fatavanat a lamonan siri.

A vil malaane talo ri taa pife kaalum faroxo pana matari e ri taa pife lamon faroxo la xunus iri.

Tamo ri taa kaalum faroxo e lamon faroxo

ri tamaa ta'ulan a vilaana saat siri e ne taa vil faroxoi nari.” *Ais 6:10*

⁴¹ Na Aisaia a kuus malaan senaso nane fo xalum a malangan si Yesus e nane taxa ferawai sena.

⁴² Lavaxa, a rabuna xaves e saxanu matalava sina mu Juda sait, ri fo namkai se Yesus taasaxa ri pife kuusane la matavas senaso ri matautan a mu Ferasi ulaa ri tamaa ti votan nari, ri muta laak lana mu lifu ina faxuvulan.

⁴³ A rabuna aave, ri lamon o a kuus faatulaian sina mu rabuna a pelalava sena kuus faatulaian sina Piran.

⁴⁴ Na Yesus a xukulai faagut, “Nane aava namkai sega i taa pife namkai sega sang mon, piau. Nane i taxa namkai vaxa sena Saxa aava fengau.

⁴⁵ Layaan mi taxa xalumau, mi fo xalum sait nane aava fengau.

⁴⁶ Nenia, ne malang e ne fo savatmaan xe nabe' la xavala talo mataa aava namkai sega i taa pife waan la suk.

⁴⁷ “Tamo a mataa i taa langai a ferawaian siak taasaxa a bai usie, lavaxa ne taa pife tiise senaso ne pife savatmaan xena tiis a mu rabuna la xavala, ne filimaan xena fakaxup nari.

⁴⁸ Nase' i taxa tisuiou e taxa lamavaang sena mu ferawaian siak, nane toxan a mo ina tiisaana. A mo aanabe' ve a lagasai ne fo kuusane, a

lagasai siak i taa tiis a mu rabuna malaan la Yaan Fataxapiak.

⁴⁹ Muta lamon o nenia, ne taxa ferawai lapaana gutan siak fatak, piau. Taasaxa nane aava fo fengau, na Tamataara fatak, a fasei faagutanau pana so ta maana mo ne taa ferawai pana.

⁵⁰ Ne texaas o a fefasaian sina i taa fasavat a toyan vulai. Nenia, ne kuus fatak pana ferawaiian aava na Tamataara fo xuusau pana.”

13

Na Yesus A Xamak A Kana Mu Fefeng Sina

¹ A yaan ina Fenamo ina Paaliuan xo, a faasilak. E na Yesus a texaas o a yaan ina ta'ulan a xavala xena ulaa xe si Tamana fo faasilak. Nane vubuxan xasingit a mu rabuna sina la xavala e naboxo i taa faxalit nari pana vubuxanan molava paaliu sina.

²⁻³ Na Yesus a texaas o na Tamana fo tavai nane fatak pana maana mo xapiak e vaxa nane fo filimaan ti pave sina Piran e i taa ulaa fulaa xe sina. Na Setan xo, fo lamon faati o na Judas, a lak si Saimon Iskeriot, i taa pet lisan na Yesus.

⁴ Xe la vung xo, la fena fanganan, na Yesus a tamasiak e mulus a saxanu marapi sina e siak a marapi ina sasak e fai yowange pana.

⁵ E mui a tiuan a raarum lana ‘dis’ e xamak a kana mu fefeng sina e saf fapigalip nari pana marapi aava nane fo fai yowang nane xa pana.

⁶ Nane filimaan xe si Saimon Pita e na Pita fine, “Memai, rao no xamak a kaak?”

⁷ Na Yesus a suie, “A mo ne taxa vile naboxo mi pife texaas sena, taasaxa muibak mi taa masam faroxo sena.”

⁸ Na Pita xuuse, “No muta xamak a kaak!”

Na Yesus a sui fulane, “Tamo ne taa pife xamak nano, no taa piau ta nobina lana faisok siak.”

⁹ E na Saimon Pita xuuse, “Ai Memai, muta xamak a ro kaak mon, xamak a ro maak e putok sait.”

¹⁰ Na Yesus a xuuse, “Nane aava fo suf, i taa pife suf fulaa senaso a tana pife vusiit, taasaxa i taa xamak tapin a vusiit ti la kana mon; e nami, mi fo roxo, taasaxa, a saxa piau.”

¹¹ Senaso nane fo texaas sese! i taa pet lisane. E voxo nane kuus malaan o a saxa a vusiit lunai.

¹² Layaan nane xamak xapin a mu kari, nane falak fa'uli a marapi sina e fe nai la vepen sina xuluna ivin. E nane fin nari, “Mi masam sena mo ne fo vile semi?”

¹³ Mi fuuna xaliau pana ‘Mataa ina Fepitaa’ e ‘Memai’ e mi kuus tuuna senaso nenia, ne Mataa ina Fepitaa e ne Memai simi.

¹⁴ Taasaxa layaan nenia aava Mataa ina Fepitaa e Memai simi, ne taa xamak a mu kami lavaxa, nami sait mi taa fexamaxan a mu kami xa.

¹⁵ Ne fo tavai nami pana saxa vilaana talo mi taa usie. A roxo nami xapiak mi taa usi a mu vilaana siak.

¹⁶ Ne kuus tuuna, a yaasok pife lava sena mataa tafuna e a fefeng pife lava sena mataa aava fo fenge.

¹⁷ Tamo mi masam sena fufuna mo aanabe! mi taa faamamaas layaan mi taa vile.

Na Yesus A Kuus Fatuxai Pana Saxa I Taa Pet Lisane

¹⁸ “Ne pife ferawai semi xapiak, ne texaas seri aava ne fo xel nari. Taasaxa Ferawaian sina Piran aanabe' i taa savat tuuna: ‘Nane aava fo fangan xuvul paga, nane ve fo paas fasiviau.’ *Yng 41:9*

¹⁹ “Ne taxa xuus nami pana mo aanabe' paa-muina yaan i taa savat talo mi taa masam o nenia ve ne saxa aava i taa savat.

²⁰ Tuuna paaliu ne xuus nami, ta mataa aava i taa suaian a mataa aava ne fenge, nane ve taxa suaianau. E ta mataa aava i taxa suaianau, i taxa suaian vaxa a Saxa aava fo fengau.”

²¹ Layaan na Yesus a kuus malaan a xunus ina a nasam a mamaxusan e nane kuus, “Ne kuus tuuna paaliu, a saxa simi i taa pet lisanau.”

²² A mu fefeng sina ri taxa fexalumai senaso ri vungut o nane taxa ferawai pase'.

²³ E saxa yaamut sina, a saxa aava na Yesus a vubuxan marasaxaine, taxa nai la xasing i Yesus.

²⁴ E na Saimon Pita a kaaluf xe sina o i taa fin na Yesus o nane taxa ferawai pase'.

²⁵ Nane fakaiak fulaa saa xe la ta Yesus e fine, “Memai, no taxa ferawai pase'?”

²⁶ Na Yesus a suie, “A bret aanabe' ne taa sugup fadaxe lana nim aanabe' e ne taa tavaie pana.” Na Yesus a sugup famodak a xavil ina bret lana nim e tavai na Judas, a lak si Simon Iskeriot, pana.

²⁷ Layaan a ngane na Setan a vawe.

Na Yesus a xuuse, “Vil fatapusan a so ta mo no taa vile.”

²⁸ E nari xapiak aava ri taxa nai pave ri vungut sena so ta mo nane fo ferawai xe sina pana.

²⁹ Saxanufuna ri ilisai o naak na Yesus fo xuuse, “Fe maraan a mo talo taara taa faigotan a fenamo.” E xasanofuna ri lamon o naak a xuuse o i taa tavai a mu valagof pana saxano mo senaso na Judas fuuna faxatang a maana fafanaian siri.

³⁰ Lamina siaxaana xavil ina bret nane tamasiak e falet. E a bina xo fo suk.

Na Yesus A Kuus Fatuxai Sena Faaxolusan Si Pita

Mt 26:33-35; Mk 14:29-31; Lk 22:33-34

³¹ La yaan na Judas fo falet xo, na Yesus a kuus, “Naboxo a Natuna Mataa i taa siak a isin lava sina e xuvul pana, a Piran sait i taa siak a isin molava.

³² Lavaxa, layaan a Piran i taa siak a isin lava se Natuna, a Piran i taa vil falavai a isina lana nobina ina waanan sina e i taa vile monabe' mon.

³³ “Mu rafulak, ne taa waan xuvul pami pana lou modak mon. Mi taa sengau taasaxa malaan se' ne fo xuus a mu matalava Juda, ‘Ne taa falet xe la saxa bina e nami, mi pife fexaxaas sena falet xe lana.’ E nami vaxa ne xuus nami o mi pife fexaxaas sena falet xe lana sait.

³⁴ “Ne taa tavai nami pana vuputkai fa'ui malaan: ‘Fevubuxan xasingit nami xa.’ Mi taa fevubuxan xasingit nami xa malaan se' ne vubuxan xasingit nami.

³⁵ A fevubuxaian xasingitan simi i taa faxalit a xasano rabuna o nami, mi mu fefeng siak.”

³⁶ Na Saimon Pita a fine, “Memai, no taa falet xe faa?”

Na Yesus a suie, “A bina ne taa falet xe lana naboxo mi pife fexaxaas sena usiau xe lana, taasaxa muibak mi taa usiau.”

³⁷ Na Pita a xuuse, “Memai, xenaso ne pife fexaxaas sena usi nano xe lana naboxo? Ne taa solisan a taak xena xavang nano.”

³⁸ Na Yesus a suie, “No kuus tuuna o no taa solisan a taam xena xavangau? Tuuna paaliu a pura taa pife taliskukuk lunai e no taa kuus faatalatul o no pife texaas sega.

14

Na Yesus A Fagut A Mu Yaamut Sina

¹ “Muta fanasam a mamaxusan la xunus imi. Mi namkai sena Piran e mi taa namkai sega sait.

² La bina sina Tamaang a toxan a lifu xaves. Tamo pife tuuna, ne taa pife xuus nami o ne taxa falet xe pave xena faigotan a nobina xami, bo?

³ Ne taa falet xena faigotan a nobina xami e ne taa ulaamaan xena xel nami talo mi taa fe taagul xuvul paga.

⁴ Mi texaas sena salan xe la bina aava ne taa falet xe lana.”

Na Yesus Ve A Salan Xe Sina Piran

⁵ Na Tomas a fine, “Memai, maam pife texaas sena so ta bina no taa falet xe lana, malaafaa maam taa texaas sena salan aave?”

⁶ Na Yesus a suie, “Nenia ve, ne Salan, ne Tuunayan, e ne Toyan. Piau ta saxa mataa taa savat sina Piran lana xasa salan patak, nenia sang mon ne Salan.

⁷ Tamo no texaas sega no taxa texaas se Tamaang sait. Monabe¹ mon mi texaas sena e mi fo xalume.”

⁸ Na Filip a xuuse, “Memai, faxalit nemaam pa Tamataara e mo aave i taa fexaxaas semaam.”

⁹ Na Yesus a suie, “Ne fo waan xuvul pami pana yaan xaves paaliu Filip e mi pife taraxaliau lunai? Nane aava fo xalumau fo xalum na Tamataara. Xenaso no taxa finau, ‘Faxalit nemaam pa Tamataara?’

¹⁰ A sou, mi pife namkai o nenia, ne taxa waan xuvul pa Tamataara e na Tamataara taxa waan xuvul paga? A ferawaian aava ne xuus nami pana ne pife kuusane lapaana gutan siak, piau. Na Tamataara aava taagul xuvul paga a vile, nane fatak taxa vil a faisok sina.

¹¹ Namkai sena ferawaian siak o ne taxa waan xuvul pa Tamataara e na Tamataara taxa waan xuvul paga; tamo piau, namkai sena maana faisok fa'ipul ne taxa vile.

¹² A tuuna paaliu ne xuus nami, nane aava taxa namkai sega, nane vaxa a fexaxaas sena vil a mu faisok fa'ipul aava nenia, ne taxa vile. E vaxa naak i taa vil a mo fa'ipul molava seri senaso ne taxa falet xe si Tamataara.

¹³ E a so ta mo mi taa fenung pana lapaana isaak, ne taa vile talo a Natuna i taa siak fati a isina Tamataara.

¹⁴ Aang! A so ta mo mi taa nungau pana lapaana isaak, ne taa vile.

Na Yesus A Kuus Fanai Pana Vovau Xaradak

¹⁵ “Tamo mi vubuxan xasingitau mi taa usi fatak a vuputkai siak

¹⁶ e nenia ve ne taa nung na Tamataara e nane i taa tavai nami pana xasafuna fulaa ina xakaavangan aava i taa waan xuvul pami vulai, vulai.

¹⁷ Nane ve a Vovau ina Tuunayan aava nari mu rabuna ti la xavala ri pife fexaxaas sena siaxe senaso ri pife xalume e ri pife texaas sena. Nami, mi texaas sena senaso nane taxa waan xuvul pami e i taa waan la xunus imi.

¹⁸ Ne taa pife ta'ulan nami xena waan nakmaal, piau. Ne taa savat xe simi.

¹⁹ Famodak fulaa mon e a rabuna ti la xavala ri taa pife xalumau fulaa, taasaxa nami, mi taa xalumau. Nenia, ne taxa to vulai e voxo nami sait mi taa to vulai.

²⁰ La yaan aapave mi taa texaas tuuna o nenia, ne taagul lana Tamaang e fulaa mi taa texaas o mi waan xuvul paga e ne taxa waan xuvul pami.

²¹ Nane aava masam sena mu vuputkai siak e taxa usi nari, nane ve i taxa vubuxan xasingitau e nane aava vubuxanau, na Tamaang i taa vubuxane e nenia sait ne taa vubuxane e ne taa savat sina xena faxalite pana maana mo siak.”

²² Na Judas (pife na Iskeriot taasaxa xasa Judas) a xuuse, “Memai, malaafaa no taa faxalit nemaam pana maana mo siim e no taa pife faxalit a maana rabuna la xavala pana?”

²³ Na Yesus a suie, “Tamo ta mataa i taxa vubuxan xasingitau i taa usi a ferawaian siak e na Tamaang i taa vubuxane. E nemaame taa savat xe sina e taa taagul la xunus ina.

²⁴ Nane aava pife vubuxanau i taa pife usi a ferawaian siak; a ferawaian aanabe¹ aava mi fo langaie, pife ferawaian siak mon, piau, taasaxa ferawaian si Tamaang aava fo fengau.

²⁵ “Naboxo ne taxa waan xuvul pami lunai e ne taxa xuus nami pana maana mo aanabe¹

²⁶ taasaxa Saxa ina xakaavangan, a Vovau Xaradak aava na Tamataara taa fenge lapaana isaak, nane ve i taa fapiti nami pana maana mo xapiak e i taa falamon fa'uli nami pana maana ferawaian aava ne fo xuus nami pana.

²⁷ A tatavai siak xena ta'ulanaan nami a malaan: ne tavai nami pana luaian. Pife malaan sena luaian ti la xavala, piau, taasaxa ne tavai nami pana luaian siak. Muta mimilisaat la xunus imi e muta mataut!

²⁸ “Mi fo langaiou layaan ne xuus nami, ‘Ne taa ta'ulan nami taasaxa ne taa savat fa'ulaa xe simi.’ Tamo mi vubuxan xasingitau naak mi taa faamamaas paaliu o ne taxa falet xe si Tamataara senaso na Tamataara a lava sega.

²⁹ Monabe' mon paamuina savatan siri, ne fo xuus nami pana maana mo aanabe' e voxo layaan ri savat mi taa namkai.

³⁰ Naboxo ne pife fexaxaas sena ferawai temasaat xuvul pami senaso a piran ti la xavala i taxa filimaan. Taasaxa piau ta mo la toyan siak nane fexaxaas sena yotau pana.

³¹ A maana vilaana aava ri taa savat naboxo ri taa faxalit a maana rabuna xapiak o nenia, ne vubuxan xasingit na Tamataara e vaxa a maana vilaana ne taxa vile, na Tamataara fo faseiau pana.

“Tamasiak, taara taa ta'ulan a bina aanabe'.”

15

A Ferawaian Paap Ina Yeis Wain

¹ “Nenia, ne yeis ina wain tuuna e na Tamaang ve, a mataa ina faxatang a yeis ina wain.

² I taa tilip tapin a maana raxan iga aava ri pife fuaa e nane taa sapit gon faroxoi a maana raxan iga aava ri fuaa talo ri taa fuaa faagut.

³ Nami, ne fo faisoxan faroxoi nami xo pana ferawaian aava ne xuus nami pana.

⁴ Taagul xuvul paga, malaan se' ne taxa taagul xuvul pami. Tamo raxan pife boak faxuvul xuluna wai ina, a pife fexaxaas sena fuaa, bo? E nami vaxa, tamo mi pife taagul xuvul paga, mi taa pife fuaa sait.

⁵ “Nenia, ne funa yeis e nami, mi mu raxan ina. Nane aava taagul xuvul paga, lavaxa nenia, ne taxa taagul xuvul pana e i taa fuaa faagut. Tamo mi waan patak sega a faisok simi i taa mo palau.

⁶ Nase' ta mataa pife taagul xuvul paga ri taa tapin fapalauane malaan sena raxan ina wai aava mu rabuna ri tapine talo i tafe maiyang. Mui ri faxuvul a mu raxan naang e ri timin nari lana fata xena faramaana.

⁷ Tamo mi taagul xuvul paga e a ferawaian siak i taxa waan la xunus imi, mi taa fenung pana so ta mo mi vubuxane e a mo aave mi taa siaxe.

⁸ A isi Tamaang a siak fatian layaan mi taxa fuaa faagut e layaan mi waan mu fefeng tuuna siak.

⁹ “Na Tamataara taxa vubuxan xasingitau e malaan, nenia xo, ne taxa vubuxan xasingit nami. Taagul lapaana vubuxanan siak.

¹⁰ A malaanabe': ne fo usi fatak a vuputkai si Tamaang e voxo ne taagul lapaana vubuxanan sina; tamo mi taxa usi fatak a vuputkai siak mi taxa taagul lapaana vubuxanan siak.

¹¹ Ne fo xuus nami pana ferawaian aanabe' talo a faamamaasan siak i taa waan la xunus imi e mi taa bas paaliu pana faamamaasan.

¹² E a vuputkai siak a malaan: Mi taa vubuxan xasingit nami xa malaan sena vubuxanan siak xami.

¹³ A vubuxan xasingitan molava paaliu sina mataa a malaan: nane i taa kuus turoxo sena maatan sina xana mu fesing sina.

¹⁴ E nami, mi mu fesing siak layaan mi taxa usi fatak a mu vuputkai siak.

¹⁵ Ne taa pife xali nami pana fefeng o sisiak siak fulaa, piau. Senaso a mu fefeng ri pife texaas sena so ta mo a mataa tafuri taxa vile. Taasaxa ne fo fa'isin nami pana 'fesing siak' senaso ne fo xuus fatexaas nami pana maana mo xapiak aava na Tamaang a xuusau pana.

¹⁶ Nami, mi pife siak fatiau, piau. Ne fo siak fati nami e fo bur nami o mi taa falet e malaan sena mu wai roxo mi taa fuua faroxo. Mi taa fuua pana xalana aava i taa waan vulai, e voxo a so ta mo mi taa nung na Tamataara pana lapaana isaak, i taa tavai nami pana.

¹⁷ Nabe' ve a vuputkai siak: 'Mi taa fevubuxan xasingitan nami xa.'

A Rabuna Ti La Xavala Ri Taa Baian A Mu Rabuna Si Yesus

¹⁸ "Tamo a mu rabuna ti la xavala ri taa baian nami, muta ipul, senaso ri fo baianau paamuin ri baian nami.

¹⁹ A tuuna a mu rabuna ti la xavala ri taa baian nami senaso mi pife malaan seri. Tamo mi saxa siri ri taa vubuxan nami senaso mi malaan seri.

Taasaxa ne fo xel nami ti la palou iri xe lana pabung siak.

²⁰ Lamon fa'uli a ferawaian siak xami, 'A sisiak a pife lava sena mataa tafuna.' Saxanofuna aava ri vil penganau, ri taa vil pengan nami sait e saxanofuna aava ri langai a ferawaian siak, ri taa langai a ferawaian simi sait.

²¹ Taasaxa ri taa vil a maana mo aanabe' xe simi sena isaak. Senaso ri pife texaas sena Saxa aava fengau.

²² Tamo nenia, ne taa pife savat xena fasei nari, ri taa pife texaas o ri toxan a lalosaat la tari. Taasaxa naboxo ri fo texaas e voxo ri pife fexaxaas sena kuus vof a saatan siri.

²³ Nane aava baian faagutanau, nane taxa baian faagutan na Tamaang sait.

²⁴ Tamo ne taa pife vil a maana mo fa'ipul aava piau ta mataa fulaa fexaxaas sena vile, ri taa pife texaas o ri toxan a lalosaat. Taasaxa ri fo xalum a maana mo fa'ipul siak e ri baian faagutan nemaame Tamaang.

²⁵ E voxo a xakalayan lana Vuputkai siri a savat tuuna paaliu: 'Ri baian faagutanau e ri piau ta fufuna xena vil malaane.' *Yng 69:4*

²⁶ "A toxan a Saxa ina xakaavangan, a Vovau ina Tuunayan aava na Tamataara taxa fenge. E la yaan ne taa fengmaane xe simi ti pave sina Tamataara, i taa kuusan fasavatau.

²⁷ Nami vaxa, mi mu rabuna xena ferawai xakaavang sega senaso mi fo waan xuvul paga ti la tangpat.

16

A Faisok Sina Vovau Xaradak

¹ “Ne fo xuus nami pana maana mo aanabe' talo mi taa pife milung.

² A rabuna ri taa ti votan nami sena mu lifu ina faxuvulan. Tuuna paaliu a yaan i taa savat layaan ta mataa aava i taa punuk nami i taa lamon o nane taxa vil a faisok fatak ina lotu sina.

³ Ri taa vil malaane senaso ri pife texaas se Tamataara e ri pife texaas sega.

⁴ Taasaxa ne fo xuus nami pana maana mo aanabe' talo layaan ri taa savat tuuna mi taa lamon fa'ulaa o ne fo xuus fatexaas nami pari. A saxano mo aanabe' ne pife xuus nami pana la tangpat layaan ne waan xuvul pami paamua.

⁵ “Taasaxa naboxo ne taa falet xe sina aava fo fengau e piau ta saxa simi a finau o ‘No taxa falet xe faa?’

⁶ Naboxo a xunus imi a bas pana mimilisaatan senaso ne fo xuus fatexaas nami pana maana mo aanabe'.

⁷ Taasaxa ne xuus tuunei nami o a mo roxo taa savat sena faletan siak. Tamo ne pife falet a Saxa ina xakaavangan i taa pife filimaan taasaxa layaan ne falet ne taa fenge xe simi.

⁸ E layaan i taa savat i taa faxalit a mu rabuna ti la xavala pana malasuf ina faasaalan, a malasuf ina mu vilaana fatak e a malasuf ina vilaana ina tiisan e voxo mu rabuna ri taa masam sena saatan siri.

⁹ Nane i taa famasam nari o layaan ri pife namkai sega ri taxa faasaal.

¹⁰ E pana ulaian siak xe si Tamaang talo mi taa pife xalumau fulaa, i taa faxalit nari o a mu vilaana siak ri fatak paaliu.

¹¹ E fulaa i taa faxalit nari o a yaan ina tiisan fo savat xo, senaso a saxa aava piran ti la xavala aanabe!, taxa waan lapaana tiisan.

¹² “Ne toxan a mo xaves fulaa ne buk xuus nami pana taasaxa mi pife fexaxaas sena langaie naboxo.

¹³ Taasaxa layaan a Vovau ina Tuunayan i taa savatmaan i taa faxalit nami pana maana mo xapiak aava ri tuuna sega. Nane i taa pife ferawai lapaana gutan sina sang mon taasaxa maana mo nane langaie i taa xuus nami pana e i taa xuus fatexaas nami pana mu vilaana aava ri pife savat lunai.

¹⁴ I taa siak fati a isaak senaso a maana mo aava i taa xuus fatexaas nami pana ve, ri maana mo sega.

¹⁵ A maana mo xapiak na Tamataara a toxane ri mo siak sait e voxo ne fo xuus nami o a maana mo a Saxa ina xakaavangan taa xuus fatexaas nami pana ve, ri maana mo sega.

¹⁶ “Famodak mon e mi taa pife xalumau. E famodak fulaa mi taa xalum fulanau.”

A Kanamsaatan Siri I Taa Taxapus

¹⁷ Saxanu fefeng sina ri fefiai, “A so ta malasuf ina ferawaian sina ‘Famodak mon e mi taa pife xalumau e famodak fulaa mi taa xalum fulanau?’ E a so ta malasuf ina ‘Senaso ne taxa falet xe si Tamaang?’”

¹⁸ E voxo ri taxa fexuus, “A so ta malasuf ina ferawaian sina aave: ‘Famodak mon?’ Taara pife texaas sena so ta mo nane taxa ferawai pana.”

¹⁹ Na Yesus a texaas o ri buk fine pana e a xuus nari, “A so ta mo mi taxa fefiaiane la palou imi? Sena ferawaian siak: ‘Famodak mon e mi taa pife xalumau e famodak fulaa mi taa xalum fulanau?’

²⁰ Ne xuus tuunei nami, mi taa mamaaluk e mi taa taangiis taasaxa a mu rabuna ti la xavala ri taa faamamaas; mi taa nasam a mamaxusan la xunus imi taasaxa mamaxusan simi taa fasavat a faamamaasan molava.

²¹ Layaan a tefin rao i luluk, nane toxaan a maasaxan faagut senaso a yaan sina fo savat, taasaxa lamina luluuxan, nane faamamaas o a mataa fa'ui fo savat la xavala e voxo a maluf tapin a maasaxan sina.

²² Naboxo mi toxaan a mamaxusan, taasaxa ne taa xalum nami fulaa e a xunus imi taa faamamaas e piau ta mataa a fexaxaas sena siak tapin a faamamaasan semi.

²³ La yaan aapave mi taa bai finau pana saxano fiaian. Ne xuus tuunei nami layaan mi taa fenung xe si Tamataara pana saxa mo lapaana isaak, i taa tavai nami pana mo aave.

²⁴ Paamua fefexaxaas tanin mi pife fenung pana saxa mo lapaana isaak, taasaxa naboxo mi fenung saa e mi taa siaxe talo mi taa bas paaliu pana faamamaasan.

²⁵ “Ne fo xuus nami pana maana mo aanabe' lana ferawaian paap. Taasaxa a yaan i taa savat layaan ne taa pife ferawai xe simi pana ferawaian paap fulaa taasaxa ne taa xuus fatexaas nami se Tamataara pana ferawaian fatak.

²⁶ La yaan aapave mi taa fenung lapaana isaak e ne pife kuus o ne taa fenung xe si Tamataara xami, piau.

²⁷ Na Tamataara fatak i taxa vubuxan xasingit nami senaso mi taxa vubuxan xasingitau e mi namkai o nenia, ne fo filimaan ti pave sina Piran.

²⁸ Ne filimaan ti pave si Tamataara e ne maa savat la xavala e naboxo ne taa ta'ulan a xavala e ne taa ulaa xe si Tamataara fulaa.”

²⁹ Nari mu fefeng sina ri kuus, “Aang, naboxo no taxa ferawai fatak e no pife ferawai paap.

³⁰ Naboxo maam texaas o no masam sena maana mo xapiak e no fo texaas vaxa sena mu fiaian paamuin ta mataa i taa fiai pana; pana vilaana aanabe' siim maam namkai o nano, no savat ti pave sina Piran.”

³¹ Na Yesus a sui nari, “Tuuna, mi namkai sega?

³² Faxatang! A yaan i taa savat, naak naboxo taxa waan, e ri taa xup tapin nami e nami saxa saxa mi taa sinuf xe la lifu simi e mi taa ta'ulanau e ne taa waan nakmaal. Taasaxa ne taa pife waan pasaxa senaso na Tamataara i taxa waan xuvul paga.

³³ “Ne fo xuus nami pana maana mo aanabe' talo lapaana isaak a xunus imi taa luai. La palou ina mu rabuna ti la xavala mi taa toxan a matafanan taasaxa muta mataut, ne fo xasliu a maana vilaana ti la xavala.”

17

Na Yesus Taxa Fenung

— Pana Xa

¹ Na Yesus a ferawai xapiak pana mo aanabe' e mui nane kaalum xe laa'ui la xunavata e kuus, “Tamaang, a yaan fo savat xo; siak fati a isi Natum talo na Natum taa siak fati a isaam.

² No fo tavaie pana gutan e ngavuk ina paa-muian a maana rabuna xapiak ti la xavala e i taa tavai nari aava no fo siak fati nari, pana toyan vulai.

³ E a toyan vulai aanabe' ve a malaan: ri taa texaas sema, o nano sang mon no Piran tuuna e sena saxa vaxa aava no fo fenge, na Yesus Kraiss sait.

⁴ Ne fo siak fati a isaam nabe' la xavala senaso ne fo fataxapin a faisok aava no fo tavaiau pana.

⁵ Naboxo Tamaang, tavaiau fulaa pana malangan aava taare fo toxane paamuina tangpat ina xavala.

— *Pana Mu Yaamut*

⁶ “Ne fo vil fasavat a isaam xe sina mu rabuna aava no fo tavaiau pari nabe' la palou ina mu rabuna ti la xavala. Nari, ri mu rabuna siim e no fo tavaiau pari e ri fo usi fatak a ferawaian siim.

⁷ Naboxo ri texaas tuuna o nano, no fufuna maana mo xapiak aava no fo tavaiau pana,

⁸ senaso ne fo xuus nari pana maana ferawaian aava no xuusau pana. E ri fo langai a mu ferawaian aanabe' e naboxo ri masam tuuna o nenia, ne savatmaan ti pave siim e ri namkai o no fo fengau.

⁹ Ne taxa fenung pari aanabe'; ne pife fenung pari mu rabuna ti la xavala taasaxa ne taxa fenung pari aava no fo tavaiau pari senaso nari, ri mu rabuna siim.

¹⁰ A maana mo xapiak aava ri mo siak, ri mo siim sait e a maana mo siim, ri mo siak. E nari, ri fo tavaiau pana isin lava.

¹¹ Naboxo ne taa pife waan fulaa la xavala, taasaxa nari, ri waan nabe' la xavala e ne taxa

falet xe siim. Tamamaam Taap, faxatang nari lapaana gutan ina isaam, a isin aava no fo burau pana, talo nari, ri taa saxa malaan sena waanan sitaare.

¹² Layaan ne waan xuvul pari ne tagan faroxoi nari pana gutan ina isaam aava no tavaiau pana. Ne tagan faagutan nari aanabe' e ri pife tapigis fepatok, taasaxa saxa xo tapigis seri, nane aava no fo lamon sena o i taa milung e i taa kawaasanan talo a xakalayan sena i taa savat tuuna.

¹³ “Naboxo ne taxa falet xe siim e ne taxa kuus pana ferawaian aanabe' talo nari, ri taa masam tuunei a faamamaasan siak e ri taa faamamaas sait.

¹⁴ Ne xuus nari pana ferawaian siim e mu rabuna ti la xavala ri baian nari senaso naboxo nari aanabe' ri pife mo ti la xavala malaan sega vaxa, ne pife ti la xavala.

¹⁵ Ne pife fenung talo no taa siak tapin nari ti la palou ina mu rabuna ti la xavala, piau. Taasaxa ne fenung xe siim o no taa faxatang nari e no taa kuus votan nari xasena saxa aava saat paaliu.

¹⁶ Nari, ri pife ti la xavala malaan sega vaxa ne pife ti la xavala.

¹⁷ Bur nari lapaana tuunayan. A tuunayan aave ve a ferawaian siim.

¹⁸ Nenia, ne taxa feng nari xe la palou ina mu rabuna ti la xavala malaan se' no fo fengau xe la palou ina mu rabuna ti la xavala.

¹⁹ E nenia, ne waan fatak lapaana tuunayan talo nari vaxa ri taa waan fatak sait lapaana tuunayan.

— *Pana Maana Mu Rabuna Aava Ri Taa Namkai Mui*

²⁰ “Ne pife fenung pari aanabe' sang mon, piau. Ne taxa fenung vaxa pari mu rabuna aava ri taa namkai sega lapaana kuus xakaavangan siri aanabe'

²¹ talo nari xapiak ri taa faxuvul lapaana lamonan saxa xuvul pataare. Tamaang, no taxa waan la xunus iga e ne taxa waan la xunus ima e ne vubuk o ri taa waan malaan setaare. E voxo a mu rabuna ti la xavala ri taa namkai o no fo fengau.

²² Ne fo timin a malang aava no tavaiau pana xuluna mu rabuna aanabe' talo ri taa waan faxuvul lapaana lamonan saxa malaan setaare.

²³ Ne taa waan la xunus iri malaan se' no taxa waan la xunus iga talo ri taa waan faxuvul faagut lapaana lamonan saxa e voxo a mu rabuna ti la xavala ri taa texaas o nano, no fo fengau e vaxa ne vubuxan xasingit nari aanabe' malaan sena vubuxanan siim xanak.

²⁴ “Tamaang, no fo tavaiau pari e ne vubuk o ri taa waan xuvul paga la bina siak xena xalum a miridingan siak; a miridingan aava no fo faneie xulok. No fo vile senaso paamuina faisok siim ina vesanaana maana mo ti la xavala aanabe' no vubuxan xasingitau.

²⁵ “Tamaang a maana vilaana siim ri xaradak e a mu rabuna ti la xavala ri pife texaas sema taasaxa nenia, ne texaas sema e nari aanabe' ri texaas o no fo fengau.

²⁶ Ne fo faxalit nari pana isaam e ne taa lo faisok vulai xena siak fati nano talo a vubuxan xasingitan aava no toxane xanak i taa waan xuluri sait e vaxa nenia, ne taa waan la xunus iri.”

18

A Mu Sisiak Sina Mu Matalava Juda Ri Pis Na Yesus

Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53

¹ Layaan na Yesus a fataxapin a fenungan sina, nane xuvul pana mu fefeng sina ri ta'ulan a lifu aave e ri fe sangas liu a lana mui Kitron. A toxan a nobina ri xapis a wai olif lana e nane xuvul pana mu fefeng sina ri laak pe lana.

² Na Judas aava xena pet lisane, a texaas sena nobina aapave senaso na Yesus fuuna waan pave faxaves xuvul pana mu fefeng sina.

³ Lavaxa, na Judas a savat la nobina aapave xuvul pana mu rabuna ina rawen aava mu matalava Juda ri feng nari e saxanu fefeng sina memai priis e mu Ferasi vaxa. E nari xapiak ri toxan a lamak e laam e maana mo ina fevisan: a tol, vam e pinis.

⁴ Na Yesus a texaas sena maana mo aava ri taa savat e a sivi xena fasmusui nari e a fin nari, “Mi taxa seng nase!”

⁵ E ri suie, “Na Yesus ti Nasaret.”

“Nenia monabe!” na Yesus a xuus nari. E na Judas vaxa aava xena pet lisane, i taxa tigina la palou iri.

⁶ E layaan nane kuus malaan, monabe' mon nari xapiak ri poxo su' xe lapia.

⁷ E nane fin fulan nari, “Mi taxa seng nase!”

E ri xuus fulane, “Na Yesus ti Nasaret.”

⁸ Na Yesus a kuus, “Ne fo xuus nami o nenia monabe!. Lavaxa mi taa pife yot nari xapiak aanabe' senaso mi fo tinginau e nenia va ne saxa aava mi taxa senge.”

⁹ Nane kuus malaan xena vil fasavat a ferawaiian sina layaan nane fo kuus, “Ne pife ta'ulan tapin a saxa siri aava no fo tavaiau pana.”

¹⁰ Na Saimon Pita a toxan a pinis e nane siaxe e sip a saxa sisiak sina memai priis pana, a isina na Melkas. Nane patal tapin a tangana pamuaan.

¹¹ Taasaxa na Yesus a baras na Pita, “Timin fa'uli a pinis siim! No lamon o ne taa pife num ti lana lisa aava na Tamaang fo tavaiau pana?”

Ri Lisan Na Yesus Xe Si Aanas

Mt 26:57

¹² E nari mu rabuna ina rawen e paamu siri e nari mu fefeng sina mu matalava Juda ri yot na Yesus. E ri pise

¹³ e ri lisan paamuiane xe si Aanas. Nane va imu Kaiafas aava paamua priis la mariaas aave.

¹⁴ Na Kaiafas a saxa aava fo fasei a mu Juda o a vilaana roxo tamo a mataa saxa taa maat xana mu rabuna xapiak.

¹⁵ Na Saimon Pita narie xasa fefeng si Yesus re taxa usi nari xuvul pa Yesus. E xasa fefeng xo, fe laak xe lana bina sina memai priis senaso nari pave ri taraxalie.

¹⁶ Taasaxa na Pita pife fexaxaas sena laak e nane waan su' pe lamalei la matana bina aave. E a fefeng aava memai priis a texaas sena, nane ulaa e fe ferawai xuvul pana tefin aava fuuna faxatang a yalaxau aave e xel falak na Pita xe lana.

¹⁷ E a tefin aave a fin na Pita, “Nano, no saxa fefeng sina mataa aapave, bo?”

E na Pita a suie, “Au, pife nenia!”

18 A bina a vutung e mu sisiak e mu fefeng sina mu matalava ri tigma fakaliuan a fata aava ri sunge xena maari. E na Pita sait taxa tigma maari xuvul pari.

A Memai Priis Taxa Fin Na Yesus

Mt 26:59-68; Mk 14:55-65; Lk 22:63-71

19 La yaan aanabe¹ a memai priis i taxa fin na Yesus pana mu fefeng sina e sena fepitaian sina.

20 Na Yesus a suie, “Ne fo ferawai la matavas la matana mu rabuna. Vulai ne fuuna fepitaa lana mu lifu ina faxuvulan o lana tang lifu lotu, a mu bina aava nari mu Juda ri fuuna faxuvul lana. Ne pife kuus fufunai.

21 Muta finau! Mi fin nari aava ri fo langaiiau. Ri texaas faroxo sena ferawaian siak.”

22 Layaan na Yesus a kuus malaan a saxa paamua aava i taxa tigma faasilak sena a tavafe la yaavana e xuuse, “A pife vilaana roxo ina sui a memai priis ve malaan, bo?”

23 Na Yesus a xuuse, “Tamo ne fo ferawai fasaat no taa kuusane, tamo ne ferawai fatac sena tuunayan xenaso no fo tavafau?”

24 E na Aanas a lisan na Yesus aava taxa vipis lunai, xe si Kaiafas, xasa memai priis.

Na Pita A Faaxolusan Na Yesus

Mt 26:69-75; Mk 14:66-72; Lk 22:55-62

25 Layaan na Saimon Pita taxa maari la xasing ina fata a saxa mataa fulaa a fine, “Nano, no saxa ina mu fefeng sina mataa aapave, bo?”

E na Pita a kuus malaan, “Piau! Pife nenia.”

26 E saxa sisiak sina memai priis, a tauna mataa aava na Pita patal tapin a tangana, a tisui

faagutane, “Naak, ne fo xalum nano xuvul pana pave la nobina ina olif?”

²⁷ E na Pita a faaxolus fulaa e la noyaan aave xa a pura a taliskukuk.

*Na Yesus A Tigina Lapaana Tiisan Si Pailat
Mt 27:11-23; Mk 15:2-15; Lk 23:2-3,18-25*

²⁸ Lavaxa, la paanen lolof xo a mu Juda ri ta'ulan a lifu si Kaiafas e ri lisan na Yesus xe la lifu sina paamua lava ti Rom. A mu Juda ri bai laak lana lifu la yaan aapave senaso ri lamon tamo ri taa laak a lalosaat sina mu topen i taa waan la tari e ri pife fexaxaas sena fangan la Fenamo ina Paaliuan.

²⁹ E voxo na Pailat a savat xe siri lamalei e fin nari, “A so ta vilaana mi taxa gel tifi a mataa aanabe' pana?”

³⁰ “Tamo nane pife mataa saat maam taa pife lisanmaane xe siim” ri suie.

³¹ Na Pailat a xuus nari, “Lavaxa, nami fatak, mi xele saa e mi fe tiise lapaana vuputkai simi.”

E ri sui fulane, “Taasaxa maam piau ta ngavuk ina punuk a mataa.”

³² A mo aanabe' a savat talo a ferawaian na Yesus fo xuus nari pana sena so ta buk maatan sina, i taa savat tuuna.

³³ Na Pailat a xel na Yesus e re ta'ulan nari. Re laak lana lifu lava sina e nane fine, “Nano, no piran king sina mu Juda?”

³⁴ Na Yesus a suie, “A fiaian aave ve siim fatak o xasanofuna ri xuus nano pana?”

³⁵ Na Pailat a xuuse, “No lamon o nenia, ne mataa ti Judia? A mu rabuna siim e mu memai

priis siim ri fo lisanmaan nano e ri nungau o ne taa tiis nano. A so ta mo no fo vile?”

³⁶ Na Yesus a xuuse, “A fatataganan siak pife waan nabe' la xavala. Tamo i taxa waan nabe' a mu fefeng siak ri taa fevis xena ti votan a mu Juda sena pisaan nenia. Taasaxa fatataganan siak taxa waan pe lana bina patak.”

³⁷ E voxo na Pailat a fine, “Nano, no saxa piran king, bo?”

Na Yesus a suie, “No taxa kuus tuuna layaan no kuus o nenia, ne saxa piran king. A tuuna paaliu a fufuna luluuxan siak e a fufuna savatan siak nabe' la xavala ve xena kuusan fasavat a tuunayan. A maana rabuna xapiak aava ri vubuxan a tuunayan ri taa langaiu.”

³⁸ Na Pailat a fine, “A tuunayan ve a so ta mo?” E nane savat fa'ulaa xe sina mu matalava Juda, pe lamalei e xuus nari, “Ne pife tingin ta fufuna ferawaian xena tiisaana mataa aanabe'.

³⁹ Taasaxa mi toxan a saxa vilaana malaan: ne fuuna mulus tapin a saxa mataa vipis la Yaan ina Paaliuan. Mi vubuk o ne taa mulus tapin a piran king sina mu Juda?”

⁴⁰ E ri xukulai faagut, “Piau! A mataa aave piau. Maam vubuxan na Baraabas!” Na Baraabas a mataa saat paaliu ina fenauan.

19

Na Pailat A Fakasanam Na Yesus
Mt 27:27-31; Mk 15:16-20

¹ Lavaxa na Pailat a lisan na Yesus xe sina mu rabuna ina rawen ti Rom e ri inis fakasaname.

² E ri fi a mo malaan sena ligilot sina 'king' pana yeis tuturuk e ri timine la putuna. E ri fafalaxe pana marapi raf malaan sena piran king

³ e ri taxa lo suaxane pana tigina la nona e kuus, "Kaalum, a piran king sina mu Juda" e ri taxa lo tuxe la nona.

⁴ Mui na Pailat a xel na Yesus e re savat fulaa xe siri lamalei e xuus nari, "Xalume, ne taxa lisanmaane xe simi talo mi taa masam o nenia, ne pife tingin ta saxa fufuna ferawaian xena tiise pana."

⁵ Layaan na Yesus a savat xe siri pana maana mausan ina piran king aava ligilot ina yeis tuturuk e marapi raf, na Pailat a xuus nari, "Kaalum! A mataa naang naboxo!"

⁶ Layaan a mu memai priis e mu fefeng siri ri xalume, ri xukulai faagut, "Niil fataxutane! Niil fataxutane!"

Taasaxa na Pailat a sui nari, "Mi xelee saa e mi fe niil fataxutane. Nenia, ne pife texaas sena saxa fufuna ferawaian xena tiis nane pana!"

⁷ A mu Juda ri xuuse, "Maam toxan a vuputkai e lapaana vuputkai aanabe' maam taa punuxe senaso nane kuus o nane a Natuna Piran."

⁸ Layaan na Pailat a langai a ferawaian aanabe' nane xo mataut paaliu.

⁹ E nane xel fa'uli na Yesus xe lana lifu lava aave. E a fine, "No filimaan ti faa?" Taasaxa na Yesus a tigina kasam.

¹⁰ "No bai ferawai xuvul paga, bo?" na Pailat a fine. "No pife texaas o nenia, ne toxan a gutan xena mulus nano o xena niil fataxutan nano?"

¹¹ Na Yesus a suie, "No taa piau ta gutan xulok tamo a Saxa pe laa'ui a pife tavai nano pana. E

voxo nari aava ri lisanau xe siim ri taa toxan a tiisan molava.”

¹² A tangpat la yaan aanabe' e lamina na Pailat a tafang pana mulus na Yesus taasaxa mu Juda ri taxa lo xukulai, “Tamo no mulus a mataa aanabe' no pife fesing si Sisaa. Nase' ta mataa a kuus o nane saxa piran king, nane ve vubuk xasliu na Sisaa.”

¹³ Layaan na Pailat a langai nari nane lisan na Yesus xe lamalei e nane fe nai xuluna ivin ina tiisan la nobina ri xalie pana ‘A Veraanda Faat.’ (Lana pok bina Erameik ri kuus, “Gabaata”)

¹⁴ A yaan aanabe' a Yaan ina Faigotan a Fanganan Xena Fenamo ina Paaliuan e a faasilak a fapisaxayaana awa.

E na Pailat a xuus a mu Juda, “A piran king simi nabe!”

¹⁵ Taasaxa ri xukulai, “Gei tapine! Gei tapine! Niil fataxutane!”

Na Pailat a fin nari, “Ne taa kuus pana niil fataxutan a piran king simi?”

Nari mu memai priis, ri kuus, “Maam piau ta xasa ‘king’ fulaa, na Sisaa sang mon!”

¹⁶ E voxo na Pailat a kuus turoxo o ri taa xe le xena niil fataxutane.

Ri Niil Fataxutan Na Yesus

Mt 27:33-44; Mk 15:22-32; Lk 23:33-43

E ri yot na Yesus

¹⁷ e ri timin a bolo sina xuluna xena yaasaana xe la bina ri xalie pana Bina ina Veng; lana pok Hibu ri kuus ‘Golgaata’.

¹⁸ E pave ri niil fataxutane. Ri niil fataxutan a xasaro mataa sait e ri fatiginei nare la ro xasing ina bolo si Yesus.

19 Na Pailat a xalei a lagasai e ri timine xuluna bolo si Yesus. A xakalayan aave a kuus malaan:

“Na Yesus ti Nasaret, a piran king sina mu Juda”

20 A maana Juda xaves ri xalum a lagasai aanabe! senaso a bina aava ri niil fataxutan na Yesus lana a waan faasilak la xasing ina bina lava aave e a lagasai a xaleian lana pok bina talatul: a pok Hibru, a pok Laatin, e a pok Griik.

21 E mu memai priis sina mu Juda ri tisui fadak na Pailat e ri xuus, “Muta kala malaan: ‘A piran king sina mu Juda,’ taasaxa no taa kala malaan: ‘nane kuus o nenia, ne piran king sina mu Juda.’”

22 Na Pailat a sui nari, “Piau, a lagasai ne fo xaleie, ne fo xaleie!”

23 Layaan a mu rabuna ina rawen ri fo niil fataxutan na Yesus ri siak a mu marapi sina e ri fepatoxane pana xavil talafaat, saxa xavil xana saxa mataa ina rawen. E ri siak a mo malaan sena ‘siot’ sina sait, taasaxa mu rabuna aava ri vesane, ri vesan xurule pana piau ta nobina ina ferumaiane.

24 E voxo ri ferawai sena, “Taara taa pife ririxe taasaxa taara taa fetafangai pana faat talo taara taa texaas o nase! taa siaxe.”

Ri vil malaane e voxo ri fasavat tuunei a xakalayan aava kuus malaan:

“Ri fepatoxan a mu marapi siak la palou iri e ri fetafangai pana faat xena texaas o nase! i taa siak a ‘siot’ siak.” *Yng 22:18*

25 Lavaxa, na nina Yesus narie tina xuvul pa Maria, a tefin si Klopas e xasa Maria, na Maria ti Mekdala, nari, ri taxa tigina faasilak la tana bolo si Yesus.

26 Na Yesus a xalum a ninana nare na saxa yaamut aava nane vubuxan xasingite, re taxa tigina faxuvul e nane xuus na ninana, “Ninaang, kaalum, na natum ve taxa tigina.”

27 E mui nane xuus a yaamut sina, “Kaalum, na ninaam ve taxa tigina.” E voxo a tangpat la yaan naang a yaamut aave a xel na nina Yesus i taa taagul la lifu sina vulai.

A Maatan Si Yesus

Mt 27:48-50; Mk 15:36-37; Lk 23:36

28 Na Yesus a texaas o nane fo vil fataxapin a maana mo xapiak sena. E mui xena fasavat tuunei a Xakalayan nane kuus, “Ne taxa ma'iu.”

29 Saxa vuk taxa waan faasilak e a bas pana wain aava mopaak famodak. E nari mu rabuna ina rawen ti Rom ri timin a pel lana wain aave e ri timine xuluna newai ‘isop’ e ri laxat falaxe xe la valana.

30 Nane num a wain mopaak aave e a kuus, “Fo taxapus, xo!” E nane turung e mulus tapin a vovau sina.

31 A yaan aave a yaan paamuina Yaan ina Fangaafusan e voxo mu Juda ri nung na Pailat o a mu rabuna ina rawen ri taa vuak a nu karutul xena famaata fatapusan narutul talo ri taa siak tapin a mu vipin sirutul. Senaso a Yaan ina Fangaafusan aanabe' a yaan lava paaliu e pife roxo o a mu vipin sirutul taa tofai xuluna bolo la Yaan ina Fangaafusan.

32 E voxo mu rabuna ina rawen ri savat e ri vuak a kana ro mataa aava ri niil fataxutan nare xuvul pa Yesus.

³³ Layaan ri savat la tana bolo si Yesus, ri xalume o nane fo maat xo e voxo ri pife vuak a ro kana.

³⁴ Taasaxa saxa mataa ina rawen a xie la usik ina pana tol. E la noyaan aave xa, a ria e a raarum a talatiu xe la pia.

³⁵ A mataa aava fo xalum a maana mo aanabe' a kuus xakaavang sena e nane texaas o fo kuus tuuna. E a kuus malaan xena xavang a namkaian simi.

³⁶ A mu vilaana aave ri savat senaso a Xakalayan ti Kawai a kuus malaan:

“E piau ta saxa tun ina taa vuaxan.” *Yng 34:20*

³⁷ E a xasa paferawaian ina Xakalayan a kuus:

“Ri taa xalum nane aava ri fo xie.” *Skr 12:10*

A Xaxaafaian I Yesus

Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:5-56

³⁸ Mui na Yosep ti Erimatia fe nung na Pailat pana vipin i Yesus. Na Yosep a saxa matalava aava namkai se Yesus taasaxa mataut sena mu matalava Juda e a namkai fufunai. Na Pailat a kuus turoxo o i taa siak a vipin i Yesus e nane fe siak faduie.

³⁹ Nare Nikodimaas re faisok faxuvul. Na Nikodimaas va mataa aava fo savat si Yesus la saxa vung. E nane siakmaan a maxi aava fuuna las faroxo. A maxi aanabe' ri vesane pana ro mo 'aalou' e 'mur' e fexaxaas sena 34 kilogram.

⁴⁰ E re siak a vipin i Yesus e ri pis falak a marapi 'linen' xuluna xuvul pana maxi aave. Layaan ri vil malaane ri taxa usi fatak a mu vilaana ina xaxaafaian sina mu Juda.

⁴¹ Faasilak latana nobina aava ri niil fataxutan na Yesus lana, a toxan a fomirak nobina roxo e

lana nobina aave a toxan a liing fa'ui ina mamaat aava ri pife xaafan ta mataa lana lunai.

⁴² Re taxa faisok fataapus senaso a yaan aave ve a Yaan ina Faigotan a Fanganan ina Fenamo sina mu Juda, e voxo re famati a vipin i Yesus pave senaso a liing ina mamaat aave a faasilak.

20

A Liing Ina Mamaat A Gof

Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-10

¹ La paanen lolof la yaan mata ina 'wiik', a bina suk lunai e na Maria ti Mekdala a savat la bina ina mamaat aave. Nane xalum a faat ina xawei a liing ina mamaat, ri fo pul tapine e a matana talakas.

² E voxo nane fala fataapus xe si Saimon Pita narie na xasa yaamut aava na Yesus a vubuxan xasingite e fe xuus nare, "Ri fo siak tapin a Memai ti lana mamaat e maam pife texaas o ri timine faa."

³ E voxo na Pita nare na xasa yaamut aave re falet xe la bina ina mamaat.

⁴ Nare, re fala fataapus taasaxa xasa yaamut a fala liu na Pita e fe savat la bina ina mamaat paamua.

⁵ A sonai xena kaalum lana liing e a xalum a mu marapi 'linen' taxa waan pave taasaxa nane pife laak lana.

⁶ Mui na Saimon Pita aava savat lamina, a laak lana liing ina mamaat. E nane vaxa a xalum a mu marapi 'linen' taxa mati.

⁷ E a marapi aava ri pis a putu Yesus pana, pife waan xuvul pana xasanu marapi 'linen' taasaxa pulum faroxoian e mati patak famodak.

⁸ Mui a xasa yaamut aava savat la bina ina mamaat paamua a laak lana. Nane xalum a maana mo aave e namkai sena maana ferawaian si Yesus.

⁹ Taasaxa nare xapiak re pife masam faroxo pana Xakalayan ti Kawai aava kuus o na Yesus i taa to fa'ulaa sena maatan.

¹⁰ E a ro yaamut re ulaa fulaa xe la lifu sire.

¹¹ Na Maria ti Mekdala taxa tigina lunai faasilak la bina ina mamaat e taxa taangiis. I taxa taangiis e sonai su' xena kaalum lana liing ina mamaat

¹² e nane xalum a ro angelo aava re falak a marapi pasak. E re taxa nai la nobina aava vipin i Yesus fo mati xuluna, saxa la putuna e saxa la kana.

¹³ E re fine, “Tefin, no taxa tangiis a so?”

Nane sui nare, “Ri fo siak tapin a vipin ina Memai siak e ne pife texaas o ri timine faa.”

¹⁴ I taxa kuus malaan e tapuk famodak e xalum na Yesus taxa tigina faasilak taasaxa nane pife texaas o na Yesus ve.

¹⁵ Nane xuuse, “Tefin no taxa tangiis a so? No taxa seng nase!”

Na Maria a lamon o nane a mataa tatara'uma e voxo a fine, “Ai matalava, tamo no fo yaase xe la saxa nobina, xuusau pana nobina aava no timine lana talo ne taa fe siaxe.”

¹⁶ Na Yesus a xe, “Maria.”

Nane tapuk xe sina e xukulai lana pok Erameik, “Raaboni!” (A malasuf ina malaan: Mataa ina Fepitaa)

¹⁷ Na Yesus a xuuse, “Muta yotau, senaso ne pife laak fa'ulaa xe si Tamaang lunai. Taasaxa no taa falet xe sina mu fetinan siak e no taa xuus

nari malaan: ‘Ne taxa laak xe si Tamaang aava Tamami sait e xe sina Piran siak aava Piran simi sait.’”

¹⁸ E voxo na Maria ti Mekdala a falet e fe xuus a mu fefeng si Yesus malaan, “Nenia, ne fo xalum na Memai” e a xuus fatexaas nari pana maana mo aava na Yesus a xuuse pana.

¹⁹ A bina xo fevung la yaan naang xa, a yaan mata ina ‘wiik’ e mu fefeng si Yesus ri taxa waan faxuvul lana saxa lifu e ri fo xawei fatateak a maana matana lifu senaso ri matautan a mu Juda. E na Yesus a savat e maa tigina la palou iri e kuus, “Ne vubuk rao a luaian i taa waan la xunus imi.”

²⁰ Nane kuus malaan e faxalit nari pana ro mana e usik ina. Layaan a mu fefeng ri xalume ri faamamaas temasaat.

²¹ E na Yesus a xuus fulan nari, “Ne vubuk rao a luaian i taa waan la xunus imi. Malaan se Tamaang fo fengau, nenia, ne taxa feng nami.”

²² E nane vipiif laa'ui xuluri e kuus, “Siak a Vovau Xaradak.

²³ Layaan mi taa lamon tapin a vilaana saat sina mataa, lavaxa ne taa lamon tapin a vilaana saat sina. E layaan mi taa pife lamon tapin a vilaana saat sina saxa mataa ne taa pife lamon tapin a vilaana saat aave.”

Na Yesus A Savat Si Tomas

²⁴ Na Tomas aava ri xalie pa Didimas o tauna lua, a saxa yaamut ti la palou iri mu yaamut Sangafilu Saxa pana Taragua, e nane pife waan xuvul pari layaan na Yesus a savat.

²⁵ Layaan a xasanu fefeng ri xuuse o ri fo xalum a Memai, nane kuus, “Tamo ne pife xalum a vavena ‘niil’ la mana e pife tawe pana maak e ne

pife salen falak a maak lana usik ina, ne taa pife namkai sena mo aanabe' mi taxa ferawai pana.”

²⁶ A saxa ‘wiik’ mui lamina, a mu fefeng si Yesus ri faxuvul fulaa lana lifu aave e na Tomas taxa waan xuvul pari. A mu matana lifu ri xawei fatateaxe taasaxa na Yesus a savat e maa tigena la palou iri e kuus, “Ne vubuk rao a luaian taa waan la xunus imi.”

²⁷ Lavaxa, nane xuus na Tomas, “Tawau nabe', xalum a ro maak. Filimaan faasilak nabe' e no timin a vipirigum lana usik iga. Muta lamavaang, namkai sega!”

²⁸ E na Tomas a suie, “Nano, no Memai siak. No Piran siak.”

²⁹ Na Yesus a xuus fulane, “Nano, no namkai naboxo senaso no fo xalumau? Nari aava ri pife xalumau taasaxa ri namkai sega, ri taa faama-maas paaliu.”

³⁰ La matana mu fefeng sina, na Yesus a vil a maana fakalimaan fa'ipul xaves aava ne pife xaleie lana xakalayan aanabe'.

³¹ Taasaxa maana mo aava ri waan lana xakalayan aanabe' ne xaleie talo mi taa namkai o na Yesus a Mataa Failai (na Messia) e a Natuna Piran. E layaan mi taa namkai sena mi taa siak a toyan sina lapaana gutan ina isina.

21

A Xasa Savatan Si Yesus

¹ Lumui na Yesus a savat fulaa xe sina saxano fefeng sina la xasing ina Laman Taibirius. A savat malaan:

² Na Saimon Pita, Tomas (aava ri xalie pa Didimas o tauna lua), Nataaniel ti Kena pe Galili,

a ro lak si Sebedi e xasaro fefeng ri taxa waan faxuvul.

³ E na Saimon Pita a xuus nari, “Ne taa paan, ne faadin.”

E nari, ri xuuse, “Maam taa falet xuvul pama.” E voxo ri falet e ri xawas xuluna xaati, taasaxa la vung naang ri pife siak fapes ta saxa din.

⁴ La paanen lolof na Yesus i taxa tigena la gun taasaxa mu fefeng sina ri pife texaas o na Yesus ve taxa tigena.

⁵ Nane xel nari, “Kamu fesing, mi pife siak ta din?”

E ri suie, “Piau paaliu marasaxa.”

⁶ E nane xuus nari, “Tapin a vana simi xe la xasing la pamuaan ina xaati e mi taa siak a din xaves.” Layaan ri vil malaane ri pife fexaxaas sena yuuf falak a vana aave senaso a mu din lana ri xaves paaliu.

⁷ E a yaamut aava na Yesus a vubuxan xasingite a xuus na Pita, “A Memai ve!” Layaan na Saimon Pita a langai, ‘A Memai ve’, fataapus paaliu nane falak a ‘siot’ sina (senaso nane muluse la yaan ina faisok) e lalaas du lana laman.

⁸ A xasano fefeng ri usie pana xaati e ri taxa yuuf a vana aava bas pana din senaso ri pife lasuun temasaat sena gun, a faasilak 100 mita mon.

⁹ Layaan ri ung ri xalum a fata taxa rangat e saxanu din nane taxa suluxe pave e a bret sait.

¹⁰ Na Yesus a xuus nari, “Lisanmaan a saxano din aava mi fo siaxe monabe¹ mon.”

¹¹ E na Saimon Pita a laak xuluna xaati e yuuf falak a vana xe la gun. A vana a toxan a din

molava xaves, a xakatan siri ve 153, taasaxa vana pife tiririk.

¹² E na Yesus a xuus nari, “Filimaan taara fangan xo.”

E nari, ri mataut sena fine, “Nano nase!?” senaso ri texaas o a Memai mon.

¹³ Na Yesus a filimaan faasilak xe siri e siak a bret e tavai nari pana e a vil malaane pana mu din vaxa.

¹⁴ A yaan aave a fatalatulaana savatan si Yesus xe sina mu fefeng lamina to fa'ulaian sina ti la maatan.

Na Yesus A Fagut Na Saimon Pita

¹⁵ Layaan ri fangan xapiak na Yesus a xuus na Saimon Pita, “Saimon, natu Jon, a tuuna o a vubuxanan siim xanak a molava sena vubuxanan siim xana maana xasano mo?”

E nane suie, “Aang Memai, no texaas o ne vubuxan nano.”

Na Yesus a xuuse, “Tavai a mu sipsip siak pana fanganan.”

¹⁶ Na Yesus a fin fulane, “Saimon, natu Jon, no vubuxan xasingitau tuuna?”

E nane sui fulane, “Aang Memai, no texaas o ne vubuxan nano.”

Na Yesus a xuuse, “Faxatang faroxoi a mu sipsip siak.”

¹⁷ E na Yesus a fatalatul a fiaian sina, “Saimon, natu Jon, a tuuna no vubuxanau?”

Na Pita a mamaxus senaso na Yesus a fin faatalatulane pana “Tuuna no vubuxanau?” E voxo nane suie, “Memai, no texaas sena maana mo xapiak; no texaas o ne vubuxan nano.”

Na Yesus a xuus fulane, “Tavai a mu sipsip siak pana fanganan.

¹⁸ Ne xuus tuunei nano, layaan no pife mata-lava no falak a marapi siim xa e no fo paan xe la so ta bina no vubuxane; taasaxa layaan no taa vaiak no taa ngangai a maam e xasa mataa taa fafalak nano pana marapi siim e i taa paamuian nano xe la saxa bina aava no bai falet xe lana.”

¹⁹ Na Yesus a kuus malaan xena fasavat a so ta buk maatan na Pita taa nangus a Piran pana. E mui nane xuuse, “Nano, no usiau!”

²⁰ Na Saimon Pita a gilim e xalum a fefeng aava na Yesus a vubuxan xasingite, i taxa usi nare. Nane ve, a saxa aava femati la xasing i Yesus la yaan ina fanganan fataxapiak e fine, “Memai, nase! ta mataa i taa pet lisan nano?”

²¹ Layaan na Pita a xalume, a fin na Yesus, “Memai a so ta mo taa savat sena?”

²² A Memai a suie, “Tamo ne vubuk i taa waan fefexaxaas sena yaan ina ulaian siak, pife mo siim. Nano, no taa usiau.”

²³ Sena ferawaian aanabe! a mu fetinan ri fuuna fexuusane o a fefeng aave i taa pife maat. Taasaxa na Yesus a pife kuus o i taa pife maat; nane kuus mon, “Tamo ne vubuk i taa waan to fefexaxaas sena ulaian siak, pife mo siim.”

²⁴ A fefeng naang ve nabe! fo kuus xakaavang pana maana mo aanabe! e fo xaleie. E maam texaas o a kuus xakaavangan sina a tuuna.

²⁵ A toxaan a maana mo xaves fulaa maan sait na Yesus a vile. Tamo ri taa xalei sasaxain nari xapiak, naak, i taa piau ta nobina la xavala xapiak fefexaxaas xena maana mu buuk aava ri taa xalei fasavate sena.

Kara New Testament
The New Testament in the Kara Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kara long Niugini

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kara

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

4e66a963-7eeb-5dca-b3f8-b1ef6c7ee59d